

T.C.

TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

MATEMATİK VE FEN BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

FEN BİLGİSİ EĞİTİMİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ SÜRDÜRÜLEBİLİR TÜKETİM
DAVRANIŞI İLE ÇEVRE OKUR YAZARLIĞI ARASINDAKİ
İLİŞKİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Kamile ÇÖL

Danışman: Doç. Dr. Hanife Gamze HASTÜRK

TOKAT

Ocak, 2024

ETİK SÖZLEŞME

Bu belge ile bu tezdeki bütün bilgi toplama ve raporlaştırma sürecinin Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğine, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzuna, genel akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak gerçekleştirildiğini; bu tez çalışmasının “intihal engelleme” programı ile tarandığını, bana ait olmayan tüm bilgi, düşünce ve bulgulara atıf yaptığımı ve kaynağını gösterdiğimi beyan eder, sorumluluğun tarafıma ait olduğunu kabul ederim.

Tarih: .../.../.....

Kamile ÇÖL

TEŞEKKÜR

Bu tez çalışmasının her aşamasında zaman kavramı gözetmeksizin bana destek ve motivasyon kaynağı olan bana yol gösteren, bilgi ve deneyimlerini benimle paylaşan danışmanım Sayın Doç. Dr. Hanife Gamze HASTÜRK'e, tez değerlendirme sürecinde değerli görüşler ve katkılar sunan tez jüri üyesi hocalarıma teşekkür ederim.

Varlıklarıyla hayatıma anlam katan sevgili eşim Mevlüt ÇÖL ve kızım Defne Bilge ÇÖL ve oğlum Batuhan Alp ÇÖL'e teşekkür ederim

Tez verilerini elde etmek için araştırmaya, gönüllü olarak katılım gösteren sınıf öğretmenleri adaylarına katılımlarından dolayı teşekkür ederim.

Bilgi ve eğitimin en büyük hazine olduğunu bana öğreten değerli aileme de ayrıca teşekkür ederim.

Kamile ÇÖL

İzmir/2024

ÖZET

SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ SÜRDÜRÜLEBİLİR TÜKETİM DAVRANIŞI İLE ÇEVRE OKUR YAZARLIĞI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Çöl, Kamile

Yüksek Lisans, Fen Bilgisi Eğitimi Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Hanife Gamze Hastürk

Ocak 2024, xiii + 58 sayfa

Bu araştırmada, sınıf öğretmeni adaylarının sürdürülebilir tüketim davranışları ile çevre okuryazarlığı arasındaki ilişkinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Öğretmen adaylarının sürdürülebilir tüketim davranışları ile çevre okuryazarlığı cinsiyet, sınıf düzeyi, anne eğitim durumu, baba eğitim durumuna göre incelenmiştir. Araştırma, 2022-2023 akademik yılı bahar döneminde Orta Karadeniz Bölgesinde yer alan bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesinin sınıf öğretmenliği anabilim dalında öğrenim gören 144 (103 kadın, 41 erkek) öğretmen adayı ile yapılmıştır. Araştırmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen verilerde hem betimsel hem de çıkarımsal istatistiki analizler kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre öğretmen adaylarının sürdürülebilir tüketim davranışları ile çevre duyarlılığı, ihtiyaç dışı satın alma, tasarruf ve yeniden kullanılabilirlik düzeyleri arasında pozitif yönde ilişki bulunmuştur. Öğretmen adaylarının sürdürülebilir tüketim davranışları ile çevre duyarlılığı ve tasarruf alt boyutları arasında güçlü, ihtiyaç dışı satın alma ve yeniden kullanılabilirlik alt boyutları arasında ise orta düzeyde ilişki bulunmuştur. Yeniden kullanılabilirlik alt boyutu ile tasarruf ve ihtiyaç dışı satın alma alt boyutları arasında düşük seviyede anlamlı pozitif bir ilişki bulunmuştur. Fakat çevre duyarlılığı ile yeniden kullanılabilirlik alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Öğretmen adaylarının çevre okuryazarlık ile çevre bilinci, çevre kaygısı ve çevre farkındalığı alt boyutları arasında güçlü, Ayrıca çevre bilinci alt boyutu ile çevre kaygısı alt boyutu arasında, orta düzeyde ilişki bulunmuştur. Öğretmen adaylarının çevre okuryazarlık düzeyleri ile sürdürülebilir tüketim davranışları arasında orta düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmeni adaylarının sürdürülebilir tüketim davranışı, çevre duyarlılığı, tasarruf, ihtiyaç dışı satın alma, cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Öğretmen adaylarının ters madde olarak kodlanan ihtiyaç dışı satın almaları da cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Öğretmen adaylarının

annelerinin eğitim durumlarına göre sürdürülebilir tüketim davranışları arasında anlamlı fark bulunmaktadır. Çevre duyarlılığı, yeniden kullanılabilirlik, tasarruf, ihtiyaç dışı satın almada annelerin eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının babalarının eğitim durumlarına göre sürdürülebilir tüketim davranışı, çevre duyarlılığı, tasarruf, ihtiyaç dışı satın alma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Sınıf öğretmeni adaylarının çevre okuryazarlıkları cinsiyete ve anne baba eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda sınıf öğretmeni adaylarının sürdürülebilir tüketim ile çevre okuryazarlık algılarını geliştirecek eğitim etkinlikleri yapılması, öğretmen adaylarının bu konuda bilinçlendirilmesi yükseköğretimde çevre ile ilgili derslerin müfredatına sürdürülebilir tüketim ve çevre okuryazarlığı konularını içeren içerikler eklenmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir Tüketim, Çevre Eğitimi, Çevre Okuryazarlık, Sınıf Öğretmeni Adayları

ABSTRACT

INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN SUSTAINABLE CONSUMPTION BEHAVIOR AND ENVIRONMENTAL LITERACY OF CLASSROOM TEACHER CANDIDATES

Çöl, Kamile

Master's Thesis, Division of Science Education

Advisor: Assoc. Prof. Dr. Hanife Gamze Hastürk

January 2024, xiii + 58 pages

This study investigates the connection between classroom teacher candidates' environmental literacy and sustainable consumption. The amount of sustainable consumerism and environmental literacy among teacher candidates varies based on factors such as gender, grade level, mother's and father's educational backgrounds. There are 144 (103 female, 41 male) teacher candidates in the classroom teaching departments of a state university in the Central Black Sea Region's college of education as of the spring semester of the 2022–2023 academic year. One of the better research techniques, the relational scanning model, was applied in this study. With the data gathered for the study, both descriptive and inferential statistical analyses were performed. Positive link changes between teacher candidates' sustainable consumption and access to the environment, unnecessary purchases, savings, and degrees of reusability, according to freedom of study. The environmental conservation and frugal sub-dimensions of teacher candidates' spending are strongly correlated with each other, but the reusability and needless purchase sub-dimensions are only somewhat correlated. The reusability sub-dimension and the non-cost purchasing and savings sub-dimensions have a low significant positive association. Nonetheless, a lasting and noteworthy correlation between the reusability sub-dimensions and environmental changes was not discovered. Moderate relationships exist between the environmental awareness sub-dimension and the environmental anxiety sub-dimension, and strong relationships exist between teacher candidates' environmental literacy and environmental awareness, environmental concern, and sub-dimensions of environmental awareness. It is observed that the development of sustainable consumption and the environmental literacy of teacher candidates have a somewhat strong, favorable link. Savings on sustainable consumerism, the environment, and unnecessary purchases made by aspiring instructors. There are no appreciable differences based on gender. Gender differences are also evident in the non-item-coded needs purchases

made by teacher applicants. Depending on their educational background, teacher candidates' and their moms' sustainable consumption lifespans varied significantly. Based on the moms' educational background, it was found that there was no discernible difference in terms of the benefits to the environment, reusability, savings, and purchase costs. According to their educational standing, the dads of the teacher candidates did not significantly differ in terms of sustainable consumption efficiency, environmental savings, savings, or unnecessary purchasing transactions. There is no discernible variation in the environmental literacy of aspiring classroom teachers based on parental education or gender. Therefore, in order to increase teacher candidates' awareness of sustainable consumption and environmental literacy, educational activities should be conducted to improve their perceptions of these concepts. Additionally, content related to these concepts should be added to the curricula of environmental courses in higher education.

Keywords: Sustainable Consumption, Environmental Education, Environmental Literacy, Classroom Teacher Candidates

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ETİK SÖZLEŞME	ii
JÜRİ KABUL VE ONAY.....	iii
TEŞEKKÜR	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLO LİSTESİ	xii
KISALTMALAR.....	xiii
BÖLÜM I	1
GİRİŞ	1
Problem.....	1
Problem Cümlesi.....	3
Amaç	4
Önem	4
Sayıtlar	5
Sınırlılıklar.....	5
Tanımlar	6
BÖLÜM II.....	7
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	7
Sürdürülebilirlik	7
Sürdürülebilir Tüketim.....	8
Sürdürülebilir Tüketim ile İlgili Yapılan Çalışmalar.....	10
Çevre.....	11
Çevre Sorunları	11
Hava Kirliliği	12
Su Kirliliği	13
Toprak Kirliliği.....	13
Gürültü Kirliliği	14
Işık Kirliliği	14
Radyoaktif Kirlilik.....	15

Küresel Isınma	15
Çevre Okuryazarlığı.....	16
Çevre Okuryazarlık ile ilgili yapılan çalışmalar	17
BÖLÜM III	19
YÖNTEM.....	19
Araştırma Modeli.....	19
Çalışma Grubu.....	19
Veri Toplama Araçları.....	20
Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Ölçeği	20
Çevre Okuryazarlık Ölçeği	21
Veri Toplama Süreci.....	21
Verilerin Analizi	22
BÖLÜM IV	23
BULGULAR	23
Öğretmen Adaylarının Sürdürülebilir Tüketim Davranışları (Çevre Duyarlılığı, İhtiyaç Dışı Satın Alma, Tasarruf, Yeniden Kullanılabilirlik) Düzeyleri	23
Öğretmen Adaylarının Sürdürülebilir Tüketim Davranışlarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi	26
Öğretmen Adaylarının Çevre Okuryazarlık Boyutları (Çevre Bilinci, Çevre Kaygısı ve Çevre Farkındalığı) Düzeyleri.....	31
Öğretmen Adaylarının Çevre Okuryazarlıklarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi	34
Öğretmen Adaylarının Çevre Okuryazarlık Düzeyleri İle Sürdürülebilir Tüketim Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	37
BÖLÜM V.....	38
TARTIŞMA	38
BÖLÜM VI	43
SONUÇ VE ÖNERİLER	43
KAYNAKÇA	45
EKLER	53
Ek 1. Sürdürülebilir Tüketim Kullanım Ölçeği İzni	53
Ek 2. Çevre Okuryazarlık Kullanım Ölçeği İzni	54
Ek 3. Sürdürülebilir Tüketim Ölçeği	55
Ek 4. Çevre Okuryazarlık Ölçeği.....	56

Ek 5. Etik Kurul İzin Belgesi.....	57
ÖZGEÇMİŞ.....	58

TABLO LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 1. Çalışmaya Katılan Öğretmen Adaylarının Cinsiyetlerine ve Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı.....	20
Tablo 2. Verilerin Normallik Dağılımları	22
Tablo 3. Öğretmen Adaylarının Sürdürülebilir Tüketim Davranış (Çevre Duyarlılığı, Yeniden Kullanılabilirlik, Tasarruf, İhtiyaç Dışı Satın Alma) Düzeylerine İlişkin Betimsel İstatistikler.....	23
Tablo 4 Öğretmen Adaylarının Annelerinin Eğitim Durumlarına Göre Sürdürülebilir Tüketim Davranış (Çevre Duyarlılığı, Yeniden Kullanılabilirlik, Tasarruf, İhtiyaç Dışı Satın Alma) Düzeyleri.....	24
Tablo 5. Öğretmen Adaylarının Babalarının Eğitim Durumlarına Göre Sürdürülebilir Tüketim Davranış (Çevre Duyarlılığı, Yeniden Kullanılabilirlik, Tasarruf, İhtiyaç Dışı Satın Alma) Düzeyleri.....	25
Tablo 6. Öğretmen Adaylarını Sürdürülebilir Tüketim Davranışlarının Cinsiyetlerine Yönelik t-Testi Sonuçları	26
Tablo 7. Öğretmen Adaylarının Sürdürülebilir Tüketim Davranışlarının Annelerinin Eğitim Durumlarına Göre ANOVA Analizi Sonuçları	28
Tablo 8. Öğretmen Adaylarının Sürdürülebilir Tüketim Davranışlarının Babalarının Eğitim Durumlarına Göre ANOVA Analizi Sonuçları	30
Tablo 9. Öğretmen Adaylarının Çevre Okuryazarlık (Çevre Bilinci, Çevre Kaygısı ve Çevre Farkındalığı) Düzeylerine İlişkin Betimsel İstatistikler	31
Tablo 10. Öğretmen Adaylarının Annelerinin Eğitim Durumlarına Göre Çevre Okuryazarlık (Çevre Bilinci, Çevre Kaygısı ve Çevre Farkındalığı) Düzeyleri	32
Tablo 11. Öğretmen Adaylarının Babalarının Eğitim Durumlarına Göre Çevre Okuryazarlık (Çevre Bilinci, Çevre Kaygısı ve Çevre Farkındalığı) Düzeyleri	33
Tablo 12. Öğretmen Adaylarını Çevre Okuryazarlıklarının Cinsiyetlerine Yönelik t-Testi Sonuçları.....	34
Tablo 13. Öğretmen Adaylarının Çevre Okuryazarlıklarının Annelerinin Eğitim Durumlarına Göre ANOVA Analizi Sonuçları	35
Tablo 14. Öğretmen Adaylarının Çevre Okuryazarlıklarının Babalarının Eğitim Durumlarına Göre ANOVA Analizi Sonuçları	36
Tablo 15. Öğretmen Adaylarının Çevre Okuryazarlık Düzeyleri ve Sürdürülebilir Tüketim Davranış Puanlarına Ait Korelasyon Sonuçları.....	37

KISALTMALAR

TDK: Türk Dil Kurumu

WCED: Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu) (World Commission of Environment and Development)

UNESCO: Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Örgütü (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)

STÜ: Sürdürülebilir Tüketim ve Üretim

UNEP: Birleşmiş Milletler Çevre Programı (United Nations Environment Programme)

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın; problemi, alt problemleri, amacı, önemi, sayıltıları, sınırlılıkları, tanımları ve kısaltmalarına yer verilmiştir.

Problem

Teknolojide yaşanan gelişmeler, nüfusun hızla artması, sanayileşme, çevre kirliliği, çarpık kentleşme, atmosfere yayılan gazların sebep olduğu sera etkisi, doğal kaynakların bilinçsizce kullanılması en önemli çevre sorunlarıdır. İnsanların çevreye verdiği zararlar ekolojik dengenin bozulmasına sebep olmaktadır. Ekolojik dengenin bozulması canlıların hayatını olumsuz etkileyip çevresel problemlerin yaşanmasına sebep olmuştur. Çevreyi kirleten ve çevre sorunlarına sebep olan insanın çevresel sorunlara sebep olan davranış ve tutumunu değiştirmedeği sürece çevresel sorunların çözümüne ulaşamaz (Selvi, 2007).

Sorumlu-sürdürülebilir tüketim, çevresel ve sosyal ihtiyaçlarla tutarlı, uzun vadeli ekonomik büyümenin sağlanmasına dayanan sürdürülebilir kalkınmanın önemli yönlerinden biridir. Aslında sürdürülebilirliğin kavramı ekonomik, sosyal ve çevresel faktörlerin karşılıklı ilişkisini temsil etmektedir. Çevre okuryazarlığı, sorumlu-sürdürülebilir tüketimin doğrudan belirleyicilerinden biri olarak düşünülebilir. Çevre okuryazarlığının gelecekteki çevresel duyarlılık için güçlü bir temel sağlayabileceği ve aynı zamanda daha sürdürülebilir toplumlara ve sağlıklı yaşama geçişe yardımcı olabileceği yaygın olarak kabul edilmektedir (Jonkute 2015).

Ekosistemlerin bir özelliği olarak tanımlanan sürdürülebilirlik, bir süreci süresiz olarak sürdürebilme kapasitesidir. Çevresel sürdürülebilirlik, iklim değişikliği, azalan enerji kaynakları ve artan gıda maliyetleriyle ilgili endişelerin tetiklediği, kamunun ve hükümetin önemli ölçüde ilgisini çekmektedir. Bu nedenle öğrencileri sürdürülebilir kaynak tüketimi süreçleri konusunda eğitmek için dersler ve müfredatlar geliştirilmelidir (Corral ve Verdugo 1997).

Sürdürülebilirlik paradigmasının uygulanmasına yardımcı olacak bireyler yetiştirmek sürdürülebilirlik için hayati bir önem taşır. Eğitim müfredatları bu ihtiyacı

yeterince karşılamıyor. Geleceğin tüketicileri olarak tüm tüketiciler çevresel sorunlara nasıl yardımcı olacağı hakkında bilgi sahibi olması beklenmektedir (Corral ve Verdugo 1997).

Dünya nüfusunun artmaya devam ettiği ve doğal kaynakların sınırlı olduğu bir ortamda, üniversitelerde verilen çevre eğitimi çevre okuryazarı yetiştirmede önemli bir rol oynamaktadır. Üniversite yılları kısa ve biçimlendiricidir; bu nedenle geleceğin politika yapıcıları, seçmenleri, iş adamları ve öğretmenleri olan öğrencilerin çevre eğitimi seviyelerini artırmak için çevre okuryazarlık dersi üniversite müfredatına dahil edilmelidir (Luchs ve Mooradian 2012).

Bu bağlamda, sürdürülebilirlik ve çevre okuryazarlığı, bireylerin ve toplumların gelecekteki zorluklara karşı hazırlıklı olmalarını sağlar. Ancak bu hedeflere ulaşabilmek için, küresel düzeyde iş birliği, eğitim ve bilinçlendirme çalışmaları önemlidir. Sadece bireyler değil, aynı zamanda şirketler, devletler ve uluslararası toplum, sürdürülebilirlik ve çevre okuryazarlığı konularında ortak bir çaba sarf etmelidir. Bu çaba, sadece bugünü değil, aynı zamanda gelecek nesillerin yaşam kalitesini ve dünya üzerindeki diğer canlı türlerini de etkileyecektir. Sürdürülebilirlik ve çevre okuryazarlığına odaklanmak, küresel bir sorumluluktur ve bu eğitimde özellikle öğretmen yetiştirme sürecine büyük görevler düşmektedir. Bu noktada da çevre eğitimi derslerinin önemi her geçen gün artmaktadır (Hastürk, 2016).

Çevre eğitiminin öğrencilerin çevre bilinci, günlük yaşam tarzları ve tüketici davranışları üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu varsayılmaktadır. Son zamanlarda birçok yüksek öğretim kurumu, bu etkiyi odaklı ve açık hale getirmek için sürdürülebilirlik konularını eğitime entegre etmenin önemini fark etmiştir. Sürdürülebilir tüketime ilişkin tutumların şekillendirilmesinde çevre eğitiminin odak noktasının önemli olduğu görülmektedir. Çevre eğitiminde tüketicilik konusunun ele alınması, tüketimle ilgili yaşam tarzı değişikliklerine duyulan ihtiyaç konusundaki farkındalığı açıkça artırmaktadır (Jonkute 2015).

Bu bağlamda gelecekte öğretmen olacak bireylere çevre eğitimi verecek olan öğretmen adaylarının çevre kavramı ilgili bazı özelliklerin tespiti oldukça önemli olduğu anlaşılmıştır. Bu kavramlar arasında sürdürülebilirlik ve çevre okuryazarlığı bu çalışmada incelenen kavramlar arasındadır. Öğretmen yetiştirme sürecinin önemi,

sürdürülebilirlik ve çevre okuryazarlığı konularında etkili eğitim ve farkındalık oluşturulması açısından büyük bir rol oynamaktadır. Örneğin, sürdürülebilirlik ve çevre konularında eğitim almış öğretmenler, sınıflarında çevre dostu davranışları teşvik edebilir ve öğrencilere çevre sorunlarını anlamaları için rehberlik edebilirler. Ayrıca, sürdürülebilir yaşam tarzlarını benimseyen, çevre dostu uygulamaları hayata geçiren öğretmenler, öğrencilere güçlü bir örnek teşkil ederler. Bu, öğrencilerin çevre konularına karşı ilgi duymalarını sorumluluklarını anlamalarını bu konuda aktif bir rol üstlenmelerini teşvik eder. Belirtilen özelliklerden hareketle, öğretmen yetiştirme süreci, sürdürülebilirlik ve çevre okuryazarlığına vurgu yaparak, gelecek nesillerin bu konularda bilinçli ve sorumlu bireyler olmalarına katkıda bulunabilir. Bu süreç, öğretmenlerin bilgi, beceri ve tutumlarını şekillendirmelerini sağlayarak, çevre konularının eğitim sistemine daha etkin bir şekilde entegre edilmesine olanak tanır.

Problem Cümlesi

Bu araştırmada, Orta Karadeniz Bölgesinde yer alan bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği anabilim dalında öğrenim gören sınıf öğretmeni adaylarının sürdürülebilir tüketim davranışı ile çevre okuryazarlığı arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

Bu doğrultuda bu araştırmada, “Sınıf öğretmeni adaylarının çevre okuryazarlığı ile sürdürülebilir tüketim davranışı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki var mıdır?” şeklinde belirlenmiştir. Belirlenen problem doğrultusunda aşağıda yer alan alt problemler oluşturulmuştur.

Alt Problemler

1. Sınıf öğretmeni adaylarının sürdürülebilir tüketim davranışları ne düzeydedir.
2. Sınıf öğretmeni adaylarının sürdürülebilir tüketim davranışı;
 - a. Cinsiyete,
 - b. Anne eğitim durumuna,

c. Baba eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır?

3. Sınıf öğretmeni adaylarının çevre okuryazarlıkları ne düzeydedir

2. Sınıf öğretmeni adaylarının çevre okuryazarlığı;

a. Cinsiyete,

b. Anne eğitim durumuna,

c. Baba eğitim durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık var mıdır?

Amaç

Bu araştırmanın amacı, Orta Karadeniz bölgesinde yer alan bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği anabilim dalında öğrenim gören sınıf öğretmeni adaylarının sürdürülebilir tüketim ile çevre okuryazarlığı arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Ayrıca araştırmada sınıf öğretmeni adaylarının sürdürülebilir tüketim ile çevre okuryazarlığının cinsiyet, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu değişkenlerine göre incelenmiştir.

Önem

Sürdürülebilir tüketim ile ilgili alanyazın incelendiğinde ülkemizde (Açıkalın, 2020; Aktaş ve Çiçek, 2019; Altıok ve Babaoğlu, 2008; Aydın ve Ünal, 2015; Diktaş, 2019; Doğan, Bulut, Çımrın, 2015; Özgüven Tayfun, 2022; Garip, 2019; Hayta, 2009; Karaca, 2018; Karalar ve Kiracı, 2010; Kımiloğlu, 2008; Özgül, 2008; Şener ve Hazer, 2007; Tekelli, 2001) birçok çalışma yapılmıştır. Yabancı kaynaklar incelendiğinde ise (Corral ve Verdugo 1997; Jonkute 2015; Luchs ve Mooradian 2012; Visvanathan ve Kumar, 2007; Wang, 2019) birçok çalışmaya rastlanmıştır.

Çevresel okuryazarlığı ile ilgili alanyazın incelendiğinde ise ilköğretim ve orta öğretim öğrencilerine çevre okuryazarlığı ile ilgili yapılan çalışmalara (Ertürk, 2017; Badem, 2010; Demir, 2016; Şahin, 2015; Özsoy ve Ahi, 2014; Çetin, 2015; Özcan, 2016; Ulu Kalın 2018) rastlanılmıştır. Çevresel okuryazarlık ile ilgili öğretmen

adaylarına yapılan çalışmalarda (Altınöz, 2008; Şahin, 2015; Karatekin, 2011; Kışoğlu 2009; Kıyıcı, Yiğit ve Darçın 2010; Kibert, 2000; Teksöz, Şahin ve Ertepinar, 2010; Selvi 2007) literatürde yer almaktadır.

Yapılan çalışmalar bir bütün halinde incelendiğinde çevre okuryazarlığı ile sürdürülebilir tüketim davranışı arasındaki ilişkinin incelenmesi konusunda herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu bağlamda çalışmanın ilgili alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Sayıtlar

Bu araştırmada;

1. Araştırmada kullanılan veri toplama araçlarının araştırmada belirlenen değişkenleri ölçebildiği varsayılmıştır.

2. Sınıf öğretmeni adaylarının ölçeklerde yer alan maddeleri, çevrimiçi ortamlarda yanıtladıklarından dolayı bütün soruları doğru anlayıp içtenlikle cevapladıkları varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1. 2022-2023 akademik yılı bahar dönemi ile,
2. Orta Karadeniz Bölgesinde yer alan bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği anabilim dalında öğrenim gören öğretmen adayları ile,
3. Araştırmada kullanılan ölçme araçlarının katılımcılara uygulanması sürecinde çevrimiçi ortamlar (Microsoft forms) ile,
4. “Sürdürülebilir Tüketim Ölçeği” ve “Çevre Okuryazarlık Ölçeğinde yer alan maddeler ile sınırlıdır.

Tanımlar

Sürdürülebilir Tüketim: Sürdürülebilir tüketim kavramı önemli ihtiyaçları karşılayan ve yaşam kalitesini artıran, doğal kaynakların, toksik maddelerin atık ve kirleticilerin kullanımını en aza indiren ve geleceği iyileştiren mal ve hizmetlerin kullanılmasını sağlar (Şahin 2015).

Çevre Okuryazarlığı: Kişinin ait olduğu ekosistemlere dair bir anlayış geliştirmesiyle ilgilidir. Dolayısıyla insanlara doğa, toplum ve gelecek nesiller için sorumlu kararlar verebilecek bilginin sağlanması anlamına gelir. Böyle bir bilgi aygıtı için gerekli olan beceriler arasında yeterli bilimsel veri, eleştirel düşünme becerisi, kişisel sorumluluk, stratejik düşünme becerisi ve karar alma ve uygulama cesareti yer alır.

Çevre Eğitimi: Mevcut çevre sorunları ile bu sorunların çözümleri arasında uzlaşmaya varmayı amaçlamaktadır. Çevre eğitimi devam eden bir süreçtir ve yaşam boyu devam etmelidir. Çeşitli bilimsel alanları kapsar ve disiplinler arasıdır. Çok işlevli bir eğitim formatıdır. Toplumdaki tüm eğitim kurumlarında uygulanmalıdır.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Sürdürülebilirlik

Hızlı nüfus artışı, sanayileşme, doğal kaynakların hızla tüketildiği toplumumuzda sürdürülebilirlik en önemli kavramlardan biri haline gelmiştir. Üretim ve tüketimde yaşanan dengesizlik dengelerin bozulmasına sebep olmaktadır. İnsanların sınırsız ihtiyaçlarının sınırlı sayıda kaynaklarla karşılanabilmesi sürdürülebilirliğin en temel hedefi olmuştur (Şahin 2015). Sürdürülebilirlik kavramına birçok alanda karşılıyoruz. Doğal kaynakları verimli bir şekilde kullanarak toplumsal ve iktisadi katkıda bulunan şehirlere sürdürülebilir şehirler, ekolojik sistem zarar görmeden kültürel mirasta kayıp yaşanmadan gerçekleşen turizm faaliyetlerine sürdürülebilir turizm, birçok alanda sürdürülebilirlik kavramı geçmektedir. Sürdürülebilir tarım, enerji, kent, gıda, moda vb. Sürdürülebilirlik birçok alanda kullanılmaktadır (Savaş, 2022). Sürdürülebilirlik ekonomik, sosyal ve çevresel unsurlardan oluşur. Bu unsurlar aşağıda kısaca açıklanmaktadır.

Sosyal Boyut (Sosyal Sürdürülebilirlik): Topluluklar içinde yaşamı iyileştiren bir koşul ve bu koşula ulaştırabilecek bir süreçtir. Sosyal sürdürülebilirliğin gerçekleşebilmesi için, toplumun sağlık, beslenme, barınma gibi temel ihtiyaçlarını karşılayacak olanaklara sahip olabilmeli, hizmetlere erişimde eşitlik sağlanabilmelidir. Sosyal adaletin sağlanması için kararlara katılım aşaması güvenli ortamda yapılmalı katılım oranının üst düzeyde olması sağlanmalıdır. Özetle, toplumda sosyal sürdürülebilirlik bir toplumun değerlerini, sosyal kimliğini sosyal ilişkilerini ve sosyal kurumlarını gelecekte de koruyabilme yeteneği olarak tanımlanabilir. Bu toplumun bütünlüğünü ve ortak hedefler doğrultusunda çalışma yeteneğini korumayı gerektirir (Gedik, 2020).

Ekonomik Boyut (Ekonomik Sürdürülebilirlik): Dünyadaki kaynaklar sınırsız değildir. Bundan dolayı sahip olduğumuz kaynakları adil ve en iyi şekilde dağıtılarak, bireylerin ihtiyaçlarına yanıt verilmeli, insanlara gereksinimlerine yanıt veren faydalı ürün ve hizmetlerin sunulması, gelir dağılımında adalet sağlanılarak ekonomik gelirin eşit dağıtılması insanlar arasındaki eşitsizliğin kaldırılması ekonomik sürdürülebilirliği sağlamaktadır (Diktaş, 2019).

Çevresel Boyut (Ekolojik Sürdürülebilirlik): İnsanların dünyadaki hava, su, toprak kaynaklarını aşındırması çevresel bütünlüğü bozmaktadır. Aşırı tüketim, hızlı nüfus artışı, küresel ısınma, doğal kaynakların tükenmesi, biyolojik çeşitliliğin azalması, ozon tabakasının incilmesi, sera gazlarının birikmesi, iklim değişikliği, ormanların yok olması gibi etkenler çevresel bütünlüğün bozulup doğal çevrenin tehlikeye girmesine sebep olmaktadır. Doğal çevrenin tehlikeye girmesi insan yaşamı için gerekli olan hava, su, yiyecek gibi temel ihtiyaçların da tehlikeye girmesine sebep olmaktadır.

Sürdürülebilirlik kavramı 1987 yılında Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu (World Commission of Environment and Development-WCED) tarafından resmi önem kazanmaya ve tartışılmaya başlanmıştır. Brundtland raporu, sürdürülebilirlik kavramını “bugünkü neslin ihtiyaçlarının, gelecek nesillerin ihtiyaçlarından ödün vermeksizin karşılanması şeklinde tanımlamaktadır. Sürdürülebilirliğin günlük hayatta benimsenmesi tüm ülkeler için önem arz etmektedir (Hayta, 2009).

Sürdürülebilir Tüketim

Sürdürülebilir tüketim kavramında en önemli prensip tüketimi küçültmek ve yaşam kalitesini sürdürmektir. Vatandaşlar olarak çevre bilincini hissedip gezegen ölçeğinde sorumluluk üstlenip harekete geçilmesi olarak ifade edilmektedir. Başkaları üzerinde haksız etkileri azaltmak için günlük yaşam rutinlerinin sonuçlarını dikkate alarak satın alma kararları alıp buna göre davranışları değiştirmek gerekmektedir. Sürdürülebilir tüketimin geliştirilmesi, gelişmiş ülkelerdeki tüketicilerin tüketiminin azaltılmasını ve enerji verimliliğinin artırılması yoluyla gerçekleştirilebilir. Araba kullanmak yerine bisiklet kullanmak buna örnek olabilir (Seyfang, 2006).

Hızlı nüfus artışının yaşandığı ve buna bağlı olarak tüketimin arttığı günümüzde sınırsız insan ihtiyacının sınırlı kaynaklarla karşılanması en önemli sorunlardandır. Kaynakların verimli kullanılabilmesi için sürdürülebilir üretim ve tüketim oluşturmak birlikte hareket etmek gereklidir. Bu birlikteliği devlet organlarının, işletme yöneticilerinin, yönetimin organize olup desteklemeleri gerekir (Diktaş, 2019).

Sürdürülebilir yaşam oluşturabilmek için çevreye daha az zarar verecek ve geri dönüştürülebilir ürünler tercih edip üretim sırasında doğaya zarar vermeyen ürünlerin tüketimini sağlamak doğaya daha az zarar verecek davranış sergilemeyi sağlar.

Sürdürülebilir Tüketim ve Üretim (STÜ) kavramı yalnızca tüketim ve üretimin azaltılması anlamına gelmemekte, daha az doğal kaynak ve enerji tüketip daha az atık oluşturmak anlamı da taşımaktadır. (Diksaç, 2019).

Su kaynaklarının azalması, gıda da kıtlık yaşanması, çevre kirliliğinin artması, küresel ısınma sonucu iklim değişikliği yaşanması, ozon tabakasının incilmesi gibi çevresel sorunların yaşanmasına tüketici davranışlarının sebep olduğu saptanmıştır. Bunun sonucu olarak sürdürülebilir üretim ve tüketim davranışı önem kazanmıştır (Kiracı, 2009).

Sürdürülebilir tüketim fikrinin insanlar için sosyal önemi, genel olarak toplum için ekonomik ve kültürel önemi (ve doğal kaynaklar için çevresel önemi) vardır. Çoğunlukla sürdürülebilirlik için gerekli olan üç temel basamağı içerir. Bunlar; azaltmak, yeniden kullanmak ve geri dönüştürmek olarak ifade edilmektedir. Bu azalmanın temelinde malzeme kullanımının azaltılması, daha az paketlenmesi yapılması, mevcut ürünlerin korunup uzun süre kullanılması gibi faaliyetler yer alır. Bir ürünü yeniden kullanma eylemi, ürünün tekrar tekrar kullanılmasıyla gerçekleşir. Cam ve plastik şişelerin geri dönüştürülmesi bir yeniden kullanım şeklidir. Geri dönüşümün amacı, atık malzemelerin yeni ürünler üretmek üzere geri dönüştürülebilmesini sağlamaktır. Geri dönüştürülecek kâğıt, karton ve şişelerin toplanması geri dönüşümün bir örneğidir. (Umut, Topuz, 2015) ifade edilen özelliklerden hareketle "sürdürülebilir tüketim, daha az tüketip yaparak daha iyi yaşayabilmek ve bu süreçte çevre üzerindeki etkimizi azaltabilmek olarak tanımlanabilir Bireylerin belli ürünleri kullanmama, veya kısıtlı kullanması, satın almak yerine kiralarak kullanması, belli ürünleri ortak kullanma bireysel araba yerine toplu taşıma kullanması belli ürünleri onama-onarma, kullanım sonucu oluşan atıkları tekrar kullanılabilmesi vb. gibi davranışlarıyla da sürdürülebilir tüketimi desteklenebilir. Genç tüketicilerin sürdürülebilir tüketime yönelik yaklaşımları hakkında yapılan bir araştırmaya göre, gençlerin çevre kirliliği ve gelir dağılımındaki dengesizlik oranında kaygılı olduğu ancak gençlerin sürdürülebilir tüketimin, ürün satın alma esnasında değil, ürünlerin tüketimi ve geri dönüşümde kullanılabilmesi vb. gibi aşamalarda olabileceğini düşündüklerini de göstermiştir. Gençlerin sürdürülebilir tüketimi satın alma sırasında yaşam biçimi haline getiremedikleri gözlenmiştir (Umut, Topuz, 2015).

Sürdürülebilir Tüketim ile İlgili Yapılan Çalışmalar

İlgili alan yazısı incelendiğinde; Karalar ve Kiracı (2010) bireysel değerlerin sürdürülebilir tüketim davranışı üzerindeki etkisini inceledikleri araştırmada, kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre daha fazla sürdürülebilir tüketim davranışı sergiledikleri ortaya çıkmıştır.

Hayta (2009) da yaptığı çalışmada, sürdürülebilir tüketim davranışının kazanılmasında tüketici eğitiminin rolünün etkisini incelemiştir. Çalışma sonucunda bireylerin çevreye duyarlı ve geri dönüştürülebilen ürünler tüketilmesi ve toplum olarak tüketim düzeyini azaltmak bu davranışların kazanılmasında tüketici eğitiminin önemi vurgulanmıştır.

Umut, Topuz, Varol, (2015) yaptığı bir çalışmada ise, çöpten geri dönüşüme giden yolda sürdürülebilir tüketiciler çalışmasında gelir ve eğitim seviyelerine göre geri dönüşüm davranışında da farklılaşma görülmektedir. Ek olarak, Özgül (2008) sürdürülebilir tüketimde tasarruf etmenin, çevreyi korumaya yönelik davranışa göre daha fazla tercih edildiği gözlenmiştir. Şener ve Hazer (2007) çalışmasında ise kadınların davranışlarının sonucunda maddi olarak zarara uğradığı davranışlarda, bulaşık makinesi tam doldurmadan çalıştırmama, kullanılmayan odaların ışıklarını kapatma gibi davranışlarda daha duyarlı olduklarını fakat geri dönüşümde kullanılabilen ürünleri diğerlerinden ayırma, çevreye zararsız ürünler tercih etme gibi doğrudan çevre korunmasına yönelik davranışlara çok önem vermediklerini tespit etmiştir.

Gedik (2020) yaptığı çalışmada sürdürülebilirliğin sosyal, çevresel ve ekonomik boyutlarla ilişkisini ve sürdürülebilirlik kalkınmayı incelemiştir. Yapılan çalışmanın sonucunda öğrencilerin sürdürülebilirlik konusuna önem verdikleri buna yönelik tutum aldıkları ortaya çıkmıştır. Alışveriş yaparken çevreye daha az zarar veren ve geri dönüştürülebilen ürünleri tercih ettikleri sonucu tespit edilmiştir. Benzer şekilde, Jonkute (2015) tarafından Litvanya'da yapılan çalışmada Litvanya tüketicilerinin sürdürülebilir tüketim davranışlarının demografik özelliklere göre değiştiği öne sürülmüştür.

Sürdürülebilir tüketim konusunda yapılan çalışmalar genellikle sürdürülebilir tüketicilerin demografik özelliklerine odaklandığını göstermektedir. Bu konuda

Zimmer, Stafford (1994) sürdürülebilir tüketim konusunda yaptığı çalışmada kadınların, erkeklere; gençlerin yaşlılara göre, yüksek eğitim düzeyine sahip kişilerin düşük eğitim düzeyine sahip kişiye, yüksek gelir düzeyine sahip insanların, daha düşük gelir düzeyine sahip insanlara göre daha çevre dostu davranışlar sergiledikleri gözlemlenmiştir.

Çevre

Çevre, canlı ve cansız varlıkların birlikte yaşadığı, birbirleriyle etkileşim halinde olduğu ortama çevre denir. Çevre doğal çevre ve yapay çevre olmak üzere ikiye ayrılır. Doğal çevre canlıların yaşadığı ortamdır. Dağlar, denizler, ormanlar, akarsular doğal çevreye örnektir. Yapay çevre ise insanların etkisiyle oluşan ortamdır. Köprü, yol, vb. yapay çevreye örnektir. Çevre kavramının incelendiğinde basit bir yapıya sahip olmadığı kompleks bir yapıya sahip olduğu görülmektedir. Çevre, canlılar ve insan faaliyetleri üzerinde, dolaylı veya doğrudan etkide bulunabilecek kimyasal, fiziksel, biyolojik ve toplumsal etkenlerin belirli bir zamandaki toplamıdır. Canlıların hayatlarını sürdürebilmek için birbirlerini olumlu ve olumsuz olarak birbiriyle etkileşim halinde oldukları ortamdır. Çevre yapay, doğal, fiziki, tarihi, psikolojik, toplumsal olarak altı boyutta ele alınmaktadır. (Bozkurt, 2012) Çevreyi oluşturan bu boyutların hepsi birbiriyle ilişki içindedir. (Şahin, 2015).

Çevre Sorunları

Çevre problemlerinin en büyük etken insanların alışkanlıkları ve sergiledikleri davranışlardır. Sağlıklı çevre koşullarının oluşmasına yönelik çalışmaların yetersiz olması, sosyo ekonomik ve politik faktörlere gereken önemin verilmemesi ve çevre problemleri ile ilgili bazı bileşenlerin ise göz ardı edilmesinden kaynaklanmaktadır. Son yıllarda çevre problemlerinin çözümleri yapılması gerekenler bu sorunların yol açtığı sosyal ve ekonomik boyutları gittikçe artan oranda tartışılmaya başlanmıştır (UNESCO, 1997; UNEP, 2004). 17. yy. da sanayi devrimi ile tüketim artmıştır. Tüketime artması sonucu sanayideki teknolojik gelişim insan hayatını kolaylaştırırken çevreyi bilinçsizce kirletmesine yol açmıştır. Yapılan tüm değişiklikler çevreyi oluşturan tüm unsurları etkilemiştir. Çarpık kentleşme, nüfus artışının kontrolsüz olması ve bilinçsiz ve sürdürülebilir olmayan tüketim doğadaki kaynakların tükenmesine neden olması çevresel sorunları oluşturmuştur. Doğada ayrıştırılamayan bu atıklar doğaya büyük zararlar vermiştir (Buhan, 2006). İnsanların doğaya verdikleri zararlar sonucunda

ortaya çıkan iklim değışikliğı, küresel ısınma yaşanan ortam değil dünya üzerindeki bütün bölgeleri etkilemektedir. İnsanların sebep olduğu çevresel değışimler, çevre kirliliğine ve çevrenin bozulmasına sebep olmaktadır (Çabuk, 2019). Çevre sorunlarının insan hayatını olumsuz etkilemesi sonucu 1972 yılında Birleşmiş Milletler, Stockholm’de düzenlediğı “İnsan Çevresi Konferansı” ile çevre ve sorunları ilk defa gündeme getirilmiştir (Görmez, 2003). İnsanların yaptıkları olumsuz davranışlar sonucunda ortaya çıkan çevresel değışimler, sadece yaşanan çevreyi değil dünya üzerindeki tüm bölgeleri etkilemektedir. İnsanlardan kaynaklanan çevresel değışimler, çevresel sorunlara ve bozulmalara neden olmaktadır (Çabuk, 2019). Ortaya çıkan bu durumlar insanların hayatını olumsuz etkilemesi çevresel sorunlar için bireysel ve toplumsal harekete geçmesine sebep olmuştur. Bu örgütlenmeler, çevre sorunlarına karşı insanların bilinçlenmesini ve farkındalık oluşmasını sağlar, böylece sürdürülebilir çevre koşulları oluşmaktadır (Akıllı ve Genç, 2015). Doğal güzelliklerin, dolayısıyla çevrenin zarar görmesi, sadece insanların yaşamını değil aynı zamanda bulunduğu toplumun ekonomik ve çevresel değerlerini etkilemektedir (Ceylan, 2007). Çevre sorunları birçok kirlilik türünü bünyesinde barındırmaktadır. Aşağıda çevre sorunlarının açıklamalarına yer verilmiştir.

Hava Kirliliğı

Hava kirliliğine sebep olan en büyük etken yanma olaylarıdır. Havadaki gazların yüzde oranında oluşan değışimler sonucu hava kirliliğı oluşmaktadır. Havadaki bu oransal değışime is, duman ve aerosol gibi kimyasal maddeler de eklenerek yapısal değışim oluşturmaktadır (Eker, 2020).

Son yıllarda yaşanan teknolojik gelişmeler, nüfus artışı, aşırı yakıt tüketimi ve fosil yakıtların yüksek derecede yakılması sonucu ortaya çıkan karbondioksit gazı sera etkisi yaparak atmosferdeki ısıyı artırarak küresel ısınmaya sebep olur. Küresel ısınmanın sonucu iklim değışikliğı yaşanmaktadır. Fosil yakıtların yanması sonucu ortaya çıkan kükürt dioksit ise su ile tepkimeye girerek asit yağmurları şeklinde doğal bitki örtüsüne, insan sağlığına, çevreye zarar vermektedir. Katı, sıvı veya gaz yakıtların kullanılması, sonucu açığa çıkan gazlar, kömür ile çalıştırılan santral ve ocaklar, sanayi ve fabrika kuruluşları, termik ve nükleer santraller, egzoz gazları, evlerde kalitesiz kullanılan gazlar, element, polen, spor miktarları, petrol, kimya, kâğıt ve plastik

endüstrilerinin ve atom reaktörlerinin atıkları, volkanik patlamalar toz fırtınaları, orman yangınları hava kirliliğine yol açan nedenler arasında yer almaktadır (Yavuz ve Keleş, 1983).

Su Kirliliği

Yeryüzündeki sular buharlaşarak atmosfere ulaşır. Atmosfere ulaşan su, soğuma sonucunda yağmur, kar ve dolu şeklinde tekrar yeryüzüne inerek döngü sürecine girer. Yağış olarak tekrar döngüye katılan su akarsu, göl, deniz ve okyanusa geçer. Akışkan özellikte olan su çevresel ortama yayılır ve çevresel ortamın kirlenmesine neden olur (Yıldız vd., 2008).

Su; kar, dolu, yağmur şeklindeki yağış türleri ile toprak, akarsu, göl, deniz ve okyanuslara geçer. Buharlaşarak atmosfere su buharı olarak geri dönen su, soğuma sonucunda yağmur, kar ve dolu şeklinde tekrar yeryüzüne düşerek döngü sürecine girer. Kirleticilerin, çeşitli kaynaklar yoluyla suya bulaşması sonucunda su kirliliğine sebep olur ve su kullanılmaz hale gelir. Su akışkan olduğu için geniş bir ortama yayılır ve toprak gibi diğer çevresel ortamların da kirlenmesine yol açar. Su kirliliğine daha çok tuzlar, zehirli gazlar, ağır metaller, zehirli organik bileşikler, çözünmüş organik maddeler, radyoaktif maddeler neden olmaktadır (Yıldız vd., 2008). Su insan hayatının devamlılığı için en önemli unsurdur. Canlılığın devamı suya bağlıdır. Gemi kazaları sonucunda oluşan petrol sızıntıları, akarsulara ve denizlere bırakılan zararlı atıklar, nükleer santrallerinin soğutma sularının denizlere boşaltılması su kirliliğine neden olmaktadır. Tarımda kullanılan ilaçlar sonucunda fosfor ve azot bileşikleri içeren sulama suyu sızıntıları, erozyon ve sel gibi unsurla taşınan sular, nüfusun çoğalması, endüstrileşmenin artması su kirliliğinin oluşması sebepleri arasındadır (Erten, 2004).

Toprak Kirliliği

Canlılığın devamı için en önemli unsurlardan biri de topraktır. Ekosistemin en önemli parçası olan toprak canlıların besin ve su ihtiyacını karşılar. Ekolojik dengenin bozulmaması için toprak verimli olmalıdır (Kızıloğlu Algan ve Bilen, 2005). Tarım ve zirai ilaçlar, gübreleme çalışmaları, katı atık maddeler, asit yağmurları, radyoaktif atıklar ve pestisitler sebebiyle topraktaki ağır metal yoğunluğunun artması, toprağın yapısını bozulur ve kirlilik meydana gelir (Erten, 2004; Hastürk, 2016). Çarpık

kentleşme, bilinçsiz sulama, maden ocakları kazaları, nükleer santrallerin atıkları, araba egzozundan çıkan gazlar (Sevinç, 2010) da toprak kirliliğinin diğer sebepleri arasında yer alır.

Gürültü Kirliliği

İnsanları rahatsız eden hoş gitmeyen her türlü sese gürültü denir. Teknolojik gelişmelere bağlı olarak gürültü kirliliği artmıştır. Yüksek ses şiddeti kalıcı ve geçici işitme kaybına, sinirliliğe, dikkat dağınıklığına sebep olmaktadır (Bayramoğlu, Özdemir ve Demirel, 2014).

Son yılların en önemli sorunlarından biri olan gürültü kirliliğini azaltmak için sanayi kuruluşlarını ve havaalanlarını yerleşim yerlerinin dışına taşınması, toplu taşıma araçlarının kullanılması, müzikli eğlenceli yerlerinde yalıtımın sağlanması gibi önlemler alınabilir (Chandrappa ve Das, 2021).

Işık Kirliliği

Yapay ışığın yanlış bir şekilde yönlendirilip aşırı ve uygunsuz kullanılması ışık kirliliği olarak tanımlanmaktadır. Işık kirliliğinin tüm canlılar üzerinde olumsuz etkisi vardır. İnsanlar uyurken karanlık ortam bulunmadığından dolayı melatonin hormonu salgılanmamakta bu da insanlarda huzursuzluğa strese ve yorgunluğa, baş ağrısına, çeşitli kanser hastalıklarına sebep olmaktadır. Yeterli miktarda melatonin salgılanmaması hücrelerde kalıcı hasarlara neden olur. Işık kirliliğinin hayvanlar üzerinde de olumsuz etkileri vardır. Işığa duyarlı ateş böceği ve güve bunlarla beslenen hayvanlara zarar vermektedir. Yapay ışıklar böceklerin çiftleşme sürecine, besin aramasına ve gelişim sürecine olumsuz etkileri gözlenmektedir. (Çetegen ve Batman, 2005).

Birçok göçmen kuş gece uçmaktadır. Geceleyin uçarken yıldızları ve ayı takip ederek rota belirleyen kuşlar yapay ışık kaynaklarından gelen ışık rotalarını sapmalarına neden olmaktadır. Rotasını şaşırان kuşlar yüksek katlı binalara çarparak ölmektedir (Çetegen ve Batman, 2005). Hayvanların üreme, uyku ve beslenme gibi ihtiyaçlarını gidermede doğal ışığa ihtiyaç duyar. Sahillerdeki yapay ışıklar, kaplumbağa yavrularının denize ulaşırken yönünü kaybedip ölmesine sebep olmaktadır. Aynı

zamanda av avcı ilişkisini bozmaktadır. Av yırtıcılardan korunmak için karanlığa ihtiyaç duyar. Işık kirliliği adı altında yapılan yanlış uygulamalar özellikle gelişmiş ülkelerde astronomi gözlemevlerini tehdit edecek, hatta kapatılmalarına neden olacak düzeye ulaşmıştır (Aksay, Ketenoğlu ve Kurt, 2009). Hızlı kentleşme ve yapılaşma sonucunda ışık kirliliği artmakta ve tüm canlılar üzerinde olumsuz etkileri oluşmaktadır.

Radyoaktif Kirlilik

Radyoaktif kirlilik herhangi bir radyoaktif maddenin belirli çevrede kontrolsüz dağılımı ve yayılımıdır. Doğada bulunan uranyum, radyum gibi maddelerin atomik yapısı bölünerek yapay radyasyon elde edilir. Radyoaktivitenin çevreye etkisi radyoaktif maddenin yapısına, yarılanma süresi, şiddetine, etki süresine ve ışınların türüne göre değişir (Göksu ve Doğru, 2009). Nükleer santral kazaları, bu santralden çıkan atıklar, nükleer silah denemeleri, nükleer atıkların denize atılması toprak, hava, su ortamlarında radyoaktif kirliliğe yol açar. Toprakta bulunan radyoaktif madde yaşamsal döngü içinde diğer canlılara aktarılır. Böylece tüm besin ağında kirlenme gözlenir. Televizyon, yangın tespit cihazı, röntgen görüntüleme cihazı, tıp doktorlarının, diş hekimlerin çektiği röntgen ve tıbbi görüntüleme çekimi sonucu ayrıca bazı bina malzemelerinde yapay ışınım yapmaktadır. Bu araçlardan yayılan radyasyon insan sağlığını olumsuz etkiler. Yüksek düzeyde radyasyona maruz kalma ölümle sonuçlanabilecek sağlık sorunlarına sebep olabilir.

Küresel Isınma

İnsan kaynaklı sera gazların artması 20.yüzyılda küresel ısınmanın en büyük sebebidir. Küresel ısınma ve sera gazlarının konsantrasyonunda gözlenen artış geçmiş yıllarla kıyaslanamayacak kadar büyük oranda gözlenmektedir. Organik malzemelerin çürümesi, fosil yakıt tüketimi, kimyasal gübre kullanımı, üretim sürecinde meydana gelen atıkların bilinçsizce doğaya bırakılması, nüfus artışı, kontrolsüz tarımsal faaliyetler sonucunda çevresel sorunlar gözlemlenir. Sera gazı salınımına neden olurken ormanlar, okyanuslar ve toprakta salınımın tutunmasını sağlıyor. Salıma neden olan kaynakların ve gazların tutulmasını sağlayan unsurların dengesini değiştirerek atmosferdeki sera gazlarını azaltabiliriz. Küresel ısınma sonucunda sıcaklık artışı, buzullarda erimeler, çölleşme farklı bölgelerde aşırı yağış ve sel felaketlerin yaşanmasına sebep olmaktadır. Küresel ısınma tarım, enerji, hayvancılık, turizm, finans

ve sigortacılık, büyüme, istihdam, emek verimliliği gibi alanlar üzerindeki insan hayatını olumsuz etkilemektedir (O'Brien 2007).

Çevre Okuryazarlığı

Okuryazarlık, adında anlaşıldığı gibi okuma ve yazma becerisine sahip olmaya denir. Çevre okuryazarlığında kişinin yaşadığı çevre hakkında yeterli bilgi ve donanımına sahip olup bunu davranışa dönüştürmesi gereklidir (Roth, 1992). Çevre okuryazar bir birey yaşadığı çevreyi tanıyıp ve coğrafi özelliklerini bilmeli, doğal kaynakların sınırlılığının bilincinde olup sürdürülebilirliğe gerekli önemi vermelidir. Bireye çevre farkındalığı yaratmak için küçük yaştan itibaren doğayla tanışmasına imkân verilmelidir. Küçük yaşta çevreyle tanışan çocukta çevreye karşı olumlu davranış ve tutum oluşması çevre okuryazar birey olmanın temellerini oluşturur (Roth, 1992). Daha sonra bu tanım, okuma ve yazma becerilerinin yanı sıra düşünme, değerlendirme, etkileşimde bulunma ve konuşma becerilerinin tümü olarak tanımlandı (O'Brien 2007). Çevre okuryazarlığı, sosyo-politik, tarihi, kültürel, çevresel ve ekonomik koşullardan etkilenen bir insan öğrenme sürecinin yaratılmasıdır. Bireyin yaşı ve zekâsı onun davranışlarını ve okuma-yazma becerisini etkilemektedir (Karatekin, 2011). Çevre okuryazarlığı kavramı ilk kez 1968 yılında Charles E. Roth tarafından kullanılmıştır (Roth, 1968). Çevre okuryazarlığı, kişinin yaşadığı çevre hakkında bilgi sahibi olması, o çevre için gerekli beceri, motivasyon ve davranışları geliştirmesi ve çevreye fayda sağlamak için aktif olarak çabalaması anlamına gelmektedir (Roth, 1992). Roth'a göre çevre okuryazarlığının 6 ayrı bileşeni vardır bu bileşenler bilgi, beceri, tutum ve değerler, bireysel sorumluluk, çevresel duyarlılık ve aktif katılımıdır. Çevre okuryazarı kişiler, çevre bilgisine sahip, çevreye duyarlı ve çevrelerine karşı pozitif tutum sergileyen bireylerdir. Roth'a göre insan ile çevre birbirinden ayrılmaz bir bütünün parçaları gibi bağlantılıdır ve çevre ile ilgili bilgileri öğrenmenin hayat boyunca devam eden bir süreç olduğunun bilincinde olmalıdır. Teknolojik gelişmelerin çevreye etkileri olmaktadır. Çevre okuryazarlığının amaçlarından biri çevresel sorunları anlayıp bu sorunlara çözüm bulabilmek bireylerin çevreye karşı yeni davranış biçimleri oluşturmasını sağlamaktır. Günümüzde artan çevre sorunları tüm canlıların yaşamını olumsuz etkilemektedir. Çevre kirliliği yaşanan en büyük problemlerden bir tanesidir. Çevre sorunlarının çözümü için çevre eğitimi çocuğa küçük yaşta kazandırılmaya başlanmalıdır. Çevreye duyarlı, yeterli donanım ve bilince sahip nesiller yetiştirmek

için okul öncesi dönemde başlayan eğitim dönemi yaşam boyu devam etmelidir (Şahin, 2015).

Çevre Okuryazarlık ile ilgili yapılan çalışmalar

Teksöz, Şahin, Ertepinar (2010) yılında Ankara'da devlet üniversitesinde okuyan öğrencilere çevre okuryazarlığının sürdürülebilir bir gelecek ile ilişkisini incelemek için yaptığı çalışmada öğrencilerin çevreye yönelik tutumları orta düzeyde, çevre sorunlarına ilgilerinin düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Kadın öğretmen adayları çevre problemlerine daha ilgili olmalarına rağmen çevre konularında erkek öğretmenler kadar bilgili olmadığı gözlemlenmiştir.

Artun, Uzunöz ve Akbaş (2013) sosyal bilgiler öğretmen adaylarının çevresel okuryazarlık düzeyini belirlemek için yaptığı çalışmada öğretmen adaylarının demografik durumlarına göre bir farklılığa rastlanmamıştır. Fakat çevre eğitimi verecek öğretmenlerde, öğretim programında ve teknik donanımda eksiklik olduğu gözlemlenmiştir.

Şama (1997), Gazi üniversitesi eğitim fakültesi öğrencilerinin çevre ve çevrelerine karşı tutumlarını belirlemeye yönelik yaptığı çalışmada kız öğrenciler çevreye karşı olumlu tutumunun daha yüksek çıktığı gözlemlenmiştir. Çevreye karşı tutumu yüksek çıkan kız öğrencilerinin babalarının eğitim ve mesleki statülerinin yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

Kocalar ve Balcı (2013), öğretmen adaylarının çevre okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesine yönelik yaptığı çalışmada da benzer sonuca rastlanmıştır. Kız öğrencilerin çevre okuryazarlıklarının yüksek düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır.

Bilim (2012), Sevinç, Kıyıcı, Altaş ve Altınöz (2010), Kışoğlu (2009), Karatekin ve Aksoy (2012) tarafından öğretmen adaylarına yapılan çalışmalarda öğretmen adaylarının çevre okuryazarlık düzeylerinin orta düzeyde olduğu, tespit edilmiştir.

Kibert (2000) 'in yaptığı çalışmada üniversite öğrencilerinin çevre okuryazarlık düzeylerinin düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Aksoy ve Karatekin (2011) 'in, farklı programlardaki lisans öğrencilerinin çevreye yönelik duyuşsal eğilimlerini inceledikleri araştırmada fen bilgisi öğretmen adaylarının çevreye yönelik duyuşsal eğilimlerinin sosyal bilgiler ve sınıf öğretmeni adaylarına göre daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

İşyar (1999) yaptığı çalışmada ilköğretim öğrencilerin sosyo-ekonomik düzeyi arttıkça olumlu çevresel puanlarının da anlamlı bir şekilde arttığı gözlemlenmiştir.

Özpınar (2009)'ın yaptığı çalışmada çevreye yönelik tutumda anne baba eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık olduğu eğitim düzeyi yükseldikçe çevreye karşı tutum ortalamalarının da yükseldiğı gözlemlenmiştir.

Güney ve Akıllı (2023) yaptıkları çalışmada sınıf öğretmenlerinin çevre okuryazarlık düzeylerinin farklı değişkenlere göre incelenmiştir. Sınıf öğretmenlerinin çevre okuryazarlık düzeyleri cinsiyet, mesleki kıdem ve görev yapılan okul tipine göre anlamlı farklılık olmadığı sonucu tespit edilmiştir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, çalışma grubu, uygulama süreci, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve toplanan verilerin analizinde yararlanılan istatistiksel yöntem ve teknikler yer almaktadır.

Araştırma Modeli

Araştırma ilişkisel tarama modelinde nicel bir araştırmadır. Bu modelde bir konuya ya da olaya ilişkin katılımcıların görüşlerinin ya da ilgi, beceri, yetenek, tutum vb. özelliklerinin belirlenmesi amaçlanmaktadır İlişkisel araştırmalarda iki ya da daha çok değişken arasındaki ilişkinin herhangi bir şekilde bu değişkenlere müdahale edilmeden incelenmesi amaçlanmaktadır (Karasar, 2006). Bu çalışmada, öğretmen adaylarının sürdürülebilir tüketim davranışları ve çevre okuryazarlık düzeyleri belirlenerek aralarındaki ilişkilerin betimlenmesi için tarama modelinden ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği 3. ve 4. sınıfta öğrenim gören 144 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Örneklem, kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemiyle seçilmiştir. Kolay ulaşılabilir örnekleme, ana kütle içerisinde seçilecek örnek kesimin araştırmacının yargılarına belirlendiği tesadüfi olmayan örnekleme yöntemidir. Kolayda örneklemede veriler, ana kütlede en kolay, hızlı ve ekonomik şekilde toplanır.

2022–2023 eğitim öğretim yılında Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi temel eğitim bölümü sınıf öğretmenliği anabilim dalında öğrenim gören ve çalışmaya katılan öğretmen adaylarının demografik özellikleri Tablo 1.' de verilmiştir.

Tablo 1. Çalışmaya Katılan Öğretmen Adaylarının Cinsiyetlerine ve Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımı

Cinsiyet		Erkek	Kadın	Toplam
3.Sınıf	N	16	56	72
	%	11.1	38.9	50.0
4. Sınıf	N	25	47	72
	%	17.4	32.6	50.0
Toplam	N	41	103	144
	%	28.5	71.5	100

Tablo 1. incelendiğinde katılımcıların 41'i (%28,5) erkek ve 103'ü (%71,5) kadındır. Ayrıca Tablo 1.'den anlaşılabacağı gibi katılımcıların 72'si (%50) 3. sınıfta ve 72'si (%50) 4. sınıfta eğitim görmektedir.

Veri Toplama Araçları

Bu bölümde “Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Ölçeği” ve “Çevre Okuryazarlığı Ölçeği” hakkında açıklamalara yer verilmiştir.

Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Ölçeği

Bireylerin Sürdürülebilir Tüketim Davranışlarının Ölçülmesine yönelik Doğan, Bulut, Çımrın (2015) tarafından geliştirilen Sürdürülebilir Tüketim ölçeği kullanılacaktır. Ölçeğin tümü için Cronbach alpha değerleri 0.75 bulunmuştur. Cronbach Alpha değerinin 0,70 ve üstü olduğu durumlarda ölçeğin güvenilir olduğu kabul edilmektedir. Bu nedenle kullanılacak ölçeğin Cronbach alpha değerlerin 0.70'in üzerinde olması ölçeğin güvenilir olduğunu göstermektedir.

Ölçek beşli likert tipi bir derecelemeye sahip 17 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte olumsuz madde bulunmamakla birlikte, “Çevre Duyarlılığı”, “İhtiyaç Dışı Satın Alma”, “Tasarruf” ve “Yeniden Kullanılabilirlik” 4 alt boyut yer almaktadır. Ölçekteki “Çevre Duyarlılığı” alt boyutu 1., 2., 3., 4. ve 5. maddeler olmak üzere 5 maddeden; “İhtiyaç Dışı Satın Alma”, alt boyutu 6., 7., 8., 9. ve 10. maddeler olmak üzere 5 maddeden; “Tasarruf” alt boyutu 11., 12., 13. ve 14. maddeler olmak üzere 4 maddeden; “Yeniden Kullanılabilirlik” alt boyutu 15., 16. Ve 17. maddeden oluşmaktadır. Ölçekte

yer alan çevre duyarlılığı, tasarruf ve yeniden kullanılabilirlik alt boyutuna ait maddeler, tamamen katılıyorum (5), katılıyorum (4), kararsızım (3), katılmıyorum (2) ve kesinlikle katılmıyorum (1) şeklinde tanımlanmış ve puanları parantez içi değerlere karşılık gelen beşli likert tipi ifadelerden oluşmaktadır. Fakat İhtiyaç dışı satın alma alt boyutu olumsuz yapıda olduğundan dolayı tamamen katılıyorum (1), katılıyorum (2), kararsızım (3), katılmıyorum (4) ve kesinlikle katılmıyorum (5) şeklinde tanımlan ve puanları parantez içi değerlere karşılık gelen beşli likert tipi ifadelerden oluşmaktadır.

Çevre Okuryazarlık Ölçeği

Atabek-Yiğit vd., (2014) tarafından geliştirilen “Environmental literacy scale for adults (ELSA)” (Yetişkinler için çevre okuryazarlığı ölçeği) kullanılmıştır. Ölçekte yer alan tüm maddeler, tamamen katılıyorum (5), katılıyorum (4), kararsızım (3), katılmıyorum (2) ve kesinlikle katılmıyorum (1) şeklinde tanımlanan ve puanları parantez içi değerlere karşılık gelen beşli likert tipi ifadelerden oluşmaktadır. Çevre okuryazarlığı ölçeği puanının yüksek olması, bireyin çevre okuryazarlığı düzeyinin yüksek olduğunu; düşük puan ise çevre okuryazarlığı düzeyinin düşük olduğunu göstermektedir. Ölçeğin geliştirme aşamasında 18 ile 56 yaş arasında değişen 144 yetişkinden veri toplanmıştır. Ölçek 20 maddeden oluşmakta olup, üç ana boyutu vardır: Çevreye yönelik bilinç, çevreye yönelik kaygı ve çevreye yönelik farkındalık şeklindedir. Ölçeğin tamamı için cronbach-Alpha değeri 0,881, ilk boyutu için 0,807, ikinci boyut için 0,765 ve son boyut için 0,715 hesaplanmıştır.

Veri Toplama Süreci

Veriler toplanmaya başlanmadan önce araştırmacılardan gerekli izinler alınmıştır. Gerekli izinler alındıktan sonra veri toplama işlemi gerçekleştirilmiştir. Veriler toplanmaya başlanmadan önce ilgili kurum ve kurullardan etik kurul ve yasal izinler alınmıştır (Ek 1, Ek 2, Ek 5). Gerekli izinler alındıktan sonra veri toplama işlemi gerçekleştirilmiştir. Araştırmada verilerin toplanmasında çevrimiçi ortamda oluşturulan anket formu ile 2023 Mart-Ağustos ayları içerisinde sınıf öğretmenliğinde öğrenim gören 3. ve 4. sınıf öğretmen adaylarına ulaşılmıştır. Sınıf öğretmeni adaylarına, çevrimiçi olarak hazırlanan ankette bilgilendirilmiş onaylarına yer verilmiştir. Çevrimiçi anket formunda gerekli açıklamalar yapılmış, gönüllülük esasına dayalı olarak verilerin sadece bu araştırmada kullanılacağı belirtilmiştir. Sınıf öğretmeni adayları tarafından

hatasız ve eksiksiz bir şekilde doldurulan formlar, araştırma veri setine dahil edilmek üzere organize edilmiştir. Bu araştırmanın tüm süreçlerinde etik kurallara uygun olarak yürümesini sağlanmıştır. Veri toplanırken öğrencilerin sorulara dürüstlikle yanıt verdikleri, birbirlerinden etkilenmedikleri bir ortamda veriler toplanmıştır. Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesinde belirtilen tüm kurallara uyulmuştur.

Verilerin Analizi

Araştırmada kullanılan ölçme araçları; sürdürülebilir tüketim davranışları ölçeği ve çevre okuryazarlık ölçeğidir. Ölçeklerden elde edilen veriler tek tek incelenerek bilgisayar ortamında SPSS (Statistical Package for the Social Science) paket programına aktarılmıştır. Öncelikle, veri dağılımının normalliği incelenmiş ve gerekli test teknikleri belirlenmiştir. Veri dağılımının normalliğini incelemek amacı ile yapılan analizler sonucunda Tablo 2. de verilmiştir.

Tablo 2. Verilerin Normallik Dağılımları

Veriler	Çarpıklık	Basıklık	Normallik Durumu
Çevre Okuryazarlık	-.37	-.12	Normal
Çevre Bilinci	-1.0	.80	Normal
Çevre Kaygısı	-.33	-.02	Normal
Çevre Farkındalık	-.13	-.41	Normal
Çevre Duyarlılığı	-.49	.28	Normal
Sürdürülebilir Tüketim D.	-.18	-.10	Normal
İhtiyaç Dışı Satın Alma	-.15	-1.00	Normal
Yeniden Kullanılabilirlik	-.46	.22	Normal
Tasarruf	-.53	-.11	Normal

Tabachnick ve Fidell (2013), verilerin normal dağılıma sahip olabilmesi için basıklık ve çarpıklık değerlerinin +1,5 ile -1,5 değer aralığında olması gerektiğini belirtmiştir.

Araştırma bulgularının değerlendirilmesinde esas alınan aritmetik ortalama aralıkları; 1.00-1.80; “Çok Düşük”, 1.81-2.60; “Düşük”, 2.61-3.40; “Orta”, 3.41- 4.20; “Yüksek” ve 4.21-5.00; “Çok Yüksek” şeklindedir. Fakat ihtiyaç dışı satın alma alt boyutunun puanlanmasında ters kodlama yapılarak 1.00-1.80; “Çok Yüksek”, 1.81-2.60; “Yüksek”, 2.61-3.40; “Orta”, 3.41- 4.20; “Düşük” ve 4.21-5.00; “Çok Düşük” şeklinde aritmetik ortalama aralıkları benimsenmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde, öğretmen adaylarının çevre okuryazarlıkları (çevre bilinci, çevre kaygısı, çevre farkındalık) ve sürdürülebilir tüketim davranışları (çevre duyarlılığı, ihtiyaç dışı satın alma, tasarruf, yeniden kullanılabilirlik) arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılan araştırma sonucuna yönelik sahip olunan veriler ve bu verilerle gerçekleştirilen analizlere ait bulgular yer almaktadır.

Öğretmen Adaylarının Sürdürülebilir Tüketim Davranışları (Çevre Duyarlılığı, İhtiyaç Dışı Satın Alma, Tasarruf, Yeniden Kullanılabilirlik) Düzeyleri

Tablo 3. Öğretmen Adaylarının Sürdürülebilir Tüketim Davranış (Çevre Duyarlılığı, Yeniden Kullanılabilirlik, Tasarruf, İhtiyaç Dışı Satın Alma) Düzeylerine İlişkin Betimsel İstatistikler

Ölçekler	N	Minimum	Maximum	$\bar{X}$	S
Sürdürülebilir Tüketim D.	144	2.06	4.82	3.72	.55
Çevre Duyarlılığı	144	1.00	5.00	3.57	.80
İhtiyaç Dışı Satın Alma	144	1.60	5.00	3.56	.86
Tasarruf	144	1.33	5.00	3.73	.71
Yeniden Kullanılabilirlik	144	1.75	5.00	4.11	.73

Tablo 3.' e göre öğretmen adaylarının ölçeklerden aldığı puanlar incelendiğinde; Sürdürülebilir Tüketim Davranışları ölçeğine ait en düşük 2,06, en yüksek 4,82, standart sapması 0,55 ve puanların ortalaması 3,72,'dir. Çevre Duyarlılığı alt boyutuna ait en düşük 1,00, en yüksek 5,00, standart sapması 0,80, ve puanların ortalaması 3,57'dir. İhtiyaç Dışı Satın Alma alt boyutuna ait en düşük 1,60, en yüksek 5,00, standart sapması 0,86 ve puanların ortalaması 3,56'dır. Tasarruf alt boyutuna ait en düşük 1,33, en yüksek 5,00, standart sapması 0,71 ve puanların ortalaması 3,73'tür. Yeniden Kullanılabilirlik alt boyutuna ait puanlar ise en düşük 1,75, en yüksek 5,00, standart sapması 0,73 ve puanların ortalaması 4,11'dir. Öğretmen adaylarının puan ortalamalarına bakıldığında Sürdürülebilir Tüketim Davranışlarının ve alt boyutlarından olan çevre duyarlılığı, tasarruf ve yeniden kullanılabilirlik düzeylerinin yüksek, ihtiyaç dışı satın almalarının ise düşük olduğu görülmüştür.

Tablo 4 Öğretmen Adaylarının Annelerinin Eğitim Durumlarına Göre Sürdürülebilir Tüketim Davranış (Çevre Duyarlılığı, Yeniden Kullanılabilirlik, Tasarruf, İhtiyaç Dışı Satın Alma) Düzeyleri

<u>Annelerin</u> <u>Eğitim Durumu</u>	n	<u>Sürdürülebil</u> <u>ir Tüketim</u> <u>D.</u>		<u>Çevre</u> <u>Duyarlılı</u> <u>ğı</u>		<u>Yeniden</u> <u>Kullanılabilirli</u> <u>ik</u>		<u>Tasarru</u> <u>f</u>		<u>İhtiyaç</u> <u>Dışı Satın</u> <u>A.</u>	
		$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
Okuryazar Değil	15	3.67	.53	3.49	.85	3.75	.74	4.05	.86	3.49	.82
İlkokul M.	69	3.72	.56	3.47	.83	3.62	.76	4.10	.73	3.71	.83
Ortaokul M.	30	3.61	.52	3.51	.60	3.78	.57	4.02	.75	3.28	.81
Yüksekokul M.	25	3.75	.51	3.76	.73	3.81	.67	4.12	.64	3.40	.93
Lisansüstü M.	5	4.47	.22	4.44	1.14	4.60	.36	4.95	.11	4.04	.91
Toplam	144	3.72	.55	3.57	.80	3.73	.71	4.11	.73	3.56	.86

Tablo 4'e bakıldığında öğretmen adaylarının annelerinin eğitim durumlarına göre ölçeklerden aldıkları puanların ortalaması verilmiştir. Öğretmen adaylarının sürdürülebilir tüketim davranışlarına ait puanların ortalaması en yüksek olanların annelerinin lisansüstü mezunu olduğu ($\bar{X}=4,47$) ve en düşük olanların ortaokul mezunu olduğu ($\bar{X}=3,61$) görülmüştür. Öğretmen adaylarının çevre duyarlılığı alt boyutundan aldığı puan ortalamaları sonucuna göre en yüksek çevre duyarlılığına sahip öğrencilerin annelerinin yine lisansüstü mezunu olduğu ($\bar{X}=4,44$) ve en düşük olanların okuryazar olmadıkları ($\bar{X}=3,49$) görülmüştür. Öğretmen adaylarının yeniden kullanılabilirlik alt boyutundan aldığı puan ortalamaları sonucunda en yüksek yenide kullanılabilirliğe sahip olan öğrenci annelerinin yine lisansüstü mezunu olduğu ($\bar{X}=4,60$) ve en düşük olanların ilkokul mezunu olduğu ($\bar{X}=3,62$) görülmüştür. Öğretmen adaylarının tasarruf alt boyutundan aldığı puan ortalamaları sonucunda en yüksek tasarrufa sahip olan öğrenci annelerinin yine lisansüstü mezunu olduğu ($\bar{X}=4,95$) ve en düşük olanların ortaokul mezunu olduğu ($\bar{X}=4,02$) görülmüştür. Ayrıca ters madde olarak kodlanan ihtiyaç dışı satın alma alt boyutundan aldığı puan ortalamaları sonucuna göre en az ihtiyaç dışı satın alma gerçekleştiren öğrenci annelerinin yine lisansüstü mezunu olduğu ($\bar{X}=4,04$) ve en fazla ihtiyaç dışı satın alma gerçekleştiren öğrenci annelerinin ise ortaokul mezunu olduğu ($\bar{X}=3,28$) görülmüştür.

Tablo 5. Öğretmen Adaylarının Babalarının Eğitim Durumlarına Göre Sürdürülebilir Tüketim Davranış (Çevre Duyarlılığı, Yeniden Kullanılabilirlik, Tasarruf, İhtiyaç Dışı Satın Alma) Düzeyleri

<u>Babaların</u> <u>Eğitim</u> <u>Durumu</u>	n	<u>Sürdürülebil</u> <u>ir Tüketim</u> <u>D.</u>		<u>Çevre</u> <u>Duyarlılı</u> <u>ğı</u>		<u>Yeniden</u> <u>Kullanılabilirli</u> <u>ik</u>		<u>Tasarru</u> <u>f</u>		<u>İhtiyaç</u> <u>Dışı Satın</u> <u>A.</u>	
		$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
Okuryazar Değil	3	3.84	.78	3.87	.99	4.22	.69	3.91	.95	3.53	.99
İlkokul M.	42	3.79	.60	3.54	.97	3.62	.74	4.15	.76	3.86	.78
Ortaokul M.	54	3.64	.54	3.48	.74	3.70	.80	4.09	.77	3.41	.85
Yüksekokul M.	40	3.68	.47	3.57	.64	3.81	.55	4.05	.65	3.42	.89
Lisansüstü M.	5	4.23	.35	4.44	.67	4.13	.50	4.60	.76	3.80	.76
Toplam	144	3.72	.55	3.57	.80	3.73	.71	4.11	.73	3.56	.86

Tablo 5'e bakıldığında öğretmen adaylarının babalarının eğitim durumlarına göre ölçeklerden aldıkları puanların ortalaması verilmiştir. Öğretmen adaylarının sürdürülebilir tüketim davranışlarına ait puanların ortalaması en yüksek olanların babalarının lisansüstü mezunu olduğu ($\bar{X}=4,23$) ve en düşük olanların ortaokul mezunu olduğu ($\bar{X}=3,64$) görülmüştür. Öğretmen adaylarının çevre duyarlılığı alt boyutundan aldığı puan ortalamaları sonucuna göre en yüksek çevre duyarlılığına sahip öğrencilerin babalarının yine lisansüstü mezunu olduğu ($\bar{X}=4,44$) ve en düşük olanların ortaokul mezunu olduğu ($\bar{X}=3,48$) görülmüştür. Öğretmen adaylarının yeniden kullanılabilirlik alt boyutundan aldığı puan ortalamaları sonucunda en yüksek yenide kullanılabilirliğe sahip olan öğrenci babalarının okuryazar olmadıkları ($\bar{X}=4,22$) ve en düşük olanların ilkokul mezunu olduğu ($\bar{X}=3,62$) görülmüştür. Öğretmen adaylarının tasarruf alt boyutundan aldığı puan ortalamaları sonucunda en yüksek tasarrufa sahip olan öğrenci babalarının lisansüstü mezunu olduğu ($\bar{X}=4,60$) ve en düşük olanların okuryazar olmadıkları ($\bar{X}=3,91$) görülmüştür. Ayrıca ters madde olarak kodlanan ihtiyaç dışı satın alma alt boyutundan aldığı puan ortalamaları sonucuna göre en az ihtiyaç dışı satın alma gerçekleştiren öğrenci babalarının lisansüstü mezunu olduğu ($\bar{X}=3,80$) ve en fazla ihtiyaç dışı satın alma gerçekleştiren öğrenci babalarının ise ortaokul mezunu olduğu ($\bar{X}=3,41$) görülmüştür.

Öğretmen Adaylarının Sürdürülebilir Tüketim Davranışlarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi

Öğretmen adaylarının sürdürülebilir tüketim davranışlarının cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermediğini anlamak için İlişkisiz Örneklem t-Testi yapılmıştır. Yapılan t-Testine ait bulgular Tablo 6’de verilmiştir.

Tablo 6. Öğretmen Adaylarını Sürdürülebilir Tüketim Davranışlarının Cinsiyetlerine Yönelik t-Testi Sonuçları

	Cinsiyet	n	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Sürdürülebilir Tüketim D.	Kadın	103	3.68	.56	142	1.40	.18
	Erkek	41	3.82	.50			
Çevre Duyarlılığı	Kadın	103	3.57	.81	142	.54	.96
	Erkek	41	3.56	.80			
Yeniden Kullanılabilirlik	Kadın	103	3.71	.71	142	.49	.62
	Erkek	41	3.78	.73			
Tasarruf	Kadın	103	4.08	.74	142	.67	.50
	Erkek	41	4.18	.72			
İhtiyaç Dışı Satın A.	Kadın	103	3.46	.88	142	2.30	.01
	Erkek	41	3.81	.73			

Tablo 6 ’da görüldüğü üzere öğretmen adaylarının sürdürülebilir tüketim davranışları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir $t(142)=1,40$, $p>.05$. Kadın öğretmen adaylarının sürdürülebilir tüketim davranışları ($\bar{X}=3,68$), erkek öğretmen adaylarının sürdürülebilir tüketim davranışlarından ($\bar{X}=3,68$) daha olumludur. Öğretmen adaylarının çevre duyarlılıkları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir $t(142)=0,54$, $p>.05$. Kadın öğretmen adaylarının çevre duyarlılıkları ($\bar{X}=3,57$), erkek öğretmen adaylarının çevre duyarlılıklarından ($\bar{X}=3,56$) daha olumludur. Öğretmen adaylarının yeniden kullanılabilirlik alt boyutundan aldığı puanlar cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir $t(142)=0,49$, $p>.05$. Erkek öğretmen adaylarının yeniden kullanılabilirlik düzeyleri ($\bar{X}=3,78$), kadın öğretmen adaylarının yeniden kullanılabilirlik puanlarından ($\bar{X}=3,71$) daha olumludur. Öğretmen adaylarının tasarruf alt boyutundan aldığı puan ortalamaları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir $t(142)=0,67$, $p>.05$. Erkek öğretmen adaylarının tasarruf

alt boyutundan aldığı puan ortalamaları ($\bar{X}=4,18$), kadın öğretmen adaylarının tasarruf alt boyutundan aldığı puan ortalamalarından ($\bar{X}=4,08$) daha olumludur. Ayrıca öğretmen adaylarının ters madde olarak kodlanan ihtiyaç dışı satın almaları da cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir $t(142)=2,30$, $p<0,05$. Erkek öğretmen adaylarının ihtiyaç dışı satın almaları ($\bar{X}=3,81$), kadın öğretmen adaylarının ihtiyaç dışı satın almalarından ($\bar{X}=3,46$) daha anlamlı şekilde daha düşüktür. Bu bulgu sonucunda etki büyüklüğü hesaplandığında ($d=0.44$) erkeklerin ihtiyaç dışı satın almaları kadınlara göre orta derecede anlamlı farklılık göstermektedir.

Öğretmen adaylarının sürdürülebilir tüketim davranışlarının annelerinin eğitim durumlarına göre farklılık gösterip göstermediğini anlamak için Tek Boyutlu Varyans Analizi yapılmıştır. Öğretmen adaylarının annelerinin eğitim durumları ile sürdürülebilir tüketim davranışları ve alt boyutlarına yönelik tek boyutlu varyans analiz sonuçları Tablo7’de verilmiştir.

Tablo 7. Öğretmen Adaylarının Sürdürülebilir Tüketim Davranışlarının Annelerinin Eğitim Durumlarına Göre ANOVA Analizi Sonuçları

		Kareler Topla mı	sd	Kareler Ortalam ası	F	p	Anlamlı Fark
	Gruplar Arası	3,25	4				
Sürdürülebilir Tüketim D.	Gruplar İçi	39.77	139	.81 .27	2.82	.03	Lisansüstü-Tümü
	Toplam	43.00	143				
	Gruplar Arası	5.53	4				
Çevre Duyarlılığı	Gruplar İçi	86.31	139	1.38 .62	2.22	.07	-
	Toplam	91.84	143				
	Gruplar Arası	4.89	4				
Yeniden Kullanılabilirlik	Gruplar İçi	68.12	139	1.22 .49	2.50	.04	Lisansüstü-Tümü
	Toplam	73.02	143				
	Gruplar Arası	3.81	4				
Tasarruf	Gruplar İçi	73.54	139	.95 .53	1.80	.13	-
	Toplam	77.35	143				
	Gruplar Arası	5.89	4				
İhtiyaç Dışı Satın A.	Gruplar İçi	98.98	139	1.47 .71	2.07	.09	-
	Toplam	104.87	143				

Tablo 7’de görüldüğü üzere öğretmen adaylarının annelerinin eğitim durumlarına göre sürdürülebilir tüketim davranışları arasında anlamlı fark bulunmaktadır [$F(4,139)=2,82$, $p<.05$]. Öğretmen adaylarının sürdürülebilir tüketim

davranışları ile annelerinin eğitim durumları arasında çıkan anlamlı farkın hangi düzeyler arasında bulunduğu belirlemek için yapılan LSD analizi sonucunda lisansüstü eğitim seviyesinde olan annelerin diğer tüm eğitim seviyeleri arasında olduğu belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının annelerinin eğitim durumlarına göre çevre duyarlılığı alt boyutu arasında anlamlı fark bulunmamaktadır [$F(4,139)=2,22$, $p>.05$]. Öğretmen adaylarının annelerinin eğitim durumlarına göre yeniden kullanılabilirlik alt boyutu arasında anlamlı fark bulunmaktadır [$F(4,139)=2,50$, $p<.05$]. Öğretmen adaylarının sürdürülebilir tüketim davranışları ile annelerinin eğitim durumları arasında çıkan anlamlı farkın hangi düzeyler arasında bulunduğu belirlemek için yapılan LSD analizi sonucunda lisansüstü eğitim seviyesinde olan annelerin diğer tüm eğitim seviyeleri arasında olduğu belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının annelerinin eğitim durumlarına göre tasarruf alt boyutu arasında anlamlı fark bulunmamaktadır [$F(4,139)=1,80$, $p>.05$]. Öğretmen adaylarının annelerinin eğitim durumlarına göre ihtiyaç dışı satın alma alt boyutu arasında anlamlı fark bulunmamaktadır [$F(4,139)=2,07$, $p>.05$].

Öğretmen adaylarının sürdürülebilir tüketim davranışlarının babalarının eğitim durumlarına göre farklılık gösterip göstermediğini anlamak için Tek Boyutlu Varyans Analizi yapılmıştır. Öğretmen adaylarının babalarının eğitim durumları ile sürdürülebilir tüketim davranışları ve alt boyutlarına yönelik tek boyutlu varyans analiz sonuçları Tablo 8’ da verilmiştir.

Tablo 8. Öğretmen Adaylarının Sürdürülebilir Tüketim Davranışlarının Babalarının Eğitim Durumlarına Göre ANOVA Analizi Sonuçları

		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalama ası	F	p	Anlamlı Fark
	Gruplar Arası	1.97	4				
Sürdürülebilir Tüketim D.	Gruplar İçi	41.03	13 9	.49 .29	1.66	.16	-
	Toplam	43.00	14 3				
	Gruplar Arası	4.48	4				
Çevre Duyarlılığı	Gruplar İçi	87.36	13 9	1.12 .63	1.78	.14	-
	Toplam	91.84	14 3				
	Gruplar Arası	2.34	4				
Yeniden Kullanılabilirlik	Gruplar İçi	70.68	13 9	.58 .51	1.15	.37	-
	Toplam	73.02	14 3				
	Gruplar Arası	1.57	4				
Tasarruf	Gruplar İçi	75.78	13 9	.39 .54	.72	.58	-
	Toplam	77.35	14 3				
	Gruplar Arası	6.04	4				
İhtiyaç Dışı Satın A.	Gruplar İçi	98.83	13 9	1.51 .71	2.12	.08	-
	Toplam	104.87	14 3				

Tablo 8’de görüldüğü üzere öğretmen adaylarının babalarının eğitim durumlarına göre sürdürülebilir tüketim davranışları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır [$F(4,139)=1,66$, $p>.05$]. Öğretmen adaylarının babalarının eğitim durumlarına göre çevre duyarlılığı alt boyutu arasında anlamlı fark bulunmamaktadır

[F(4,139)=1,78, $p>.05$]. Öğretmen adaylarının babalarının eğitim durumlarına göre yeniden kullanılabilirlik alt boyutu arasında anlamlı fark bulunmamaktadır [F(4,139)=1,15, $p>.05$]. Öğretmen adaylarının babalarının eğitim durumlarına göre tasarruf alt boyutu arasında anlamlı fark bulunmamaktadır [F(4,139)=0,72, $p>.05$]. Öğretmen adaylarının babalarının eğitim durumlarına göre ihtiyaç dışı satın alma alt boyutu arasında anlamlı fark bulunmamaktadır [F(4,139)=2,12, $p>.05$].

Öğretmen Adaylarının Çevre Okuryazarlık Boyutları (Çevre Bilinci, Çevre Kaygısı ve Çevre Farkındalığı) Düzeyleri

Tablo 9. Öğretmen Adaylarının Çevre Okuryazarlık (Çevre Bilinci, Çevre Kaygısı ve Çevre Farkındalığı) Düzeylerine İlişkin Betimsel İstatistikler

Ölçekler	N	Minimum	Maximum	$\bar{X}$	S
Çevre Okuryazarlık	144	3.05	5.00	4.29	.40
Çevre Bilinci	144	2.88	5.00	4.50	.44
Çevre Kaygısı	144	3.00	5.00	4.33	.43
Çevre Farkındalık	144	2.00	5.00	3.86	.62

Tablo 9'a bakıldığında öğretmen adaylarının ölçeklerden aldığı puanlar görülmektedir. Çevre okuryazarlık ölçeğine ait en düşük 3,05, en yüksek 5,00, standart sapması 0,40 ve puanların ortalaması 4,29'dur. Çevre bilinci alt boyutuna ait en düşük 2,88, en yüksek 5,00, standart sapması 0,44, ve puanların ortalaması 4,50'dir. Çevre kaygısı alt boyutuna ait en düşük 3,00, en yüksek 5,00, standart sapması 0,43, ve puanların ortalaması 4,33'tür. Çevre farkındalığı alt boyutuna ait en düşük 2,00, en yüksek 5,00, standart sapması 0,62, ve puanların ortalaması 3,86'dır. Öğretmen adaylarının puan ortalamalarına bakıldığında Çevre okuryazarlık, çevre bilinci ve çevre kaygılarının çok yüksek, çevre farkındalıklarının ise yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 10. Öğretmen Adaylarının Annelerinin Eğitim Durumlarına Göre Çevre Okuryazarlık (Çevre Bilinci, Çevre Kaygısı ve Çevre Farkındalığı) Düzeyleri

<u>Anne Eğitim Durumu</u>	N	<u>Çevre Okuryazarlık</u>		<u>Çevre Bilinci</u>		<u>Çevre Kaygısı</u>		<u>Çevre Farkındalık</u>	
		$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
Okuryazar Değil	15	4.29	.43	4.50	.47	4.40	.42	3.79	.75
İlköğretim	30	4.28	.38	4.49	.38	4.30	.41	3.85	.54
Ortaokul M.	25	4.25	.44	4.44	.52	4.32	.45	3.81	.63
Yüksekokul M.	5	4.30	.39	4.54	.49	4.31	.44	3.85	.74
Lisansüstü M.	15	4.70	.28	4.77	.22	4.67	.41	4.56	.46
Toplam	144	4.29	.40	4.50	.44	4.33	.43	3.86	.62

Tablo 10 'a bakıldığında öğrencilerin annelerinin eğitim durumlarına göre ölçeklerden aldıkları puanların ortalaması verilmiştir. Öğretmen adaylarının çevre okuryazarlık düzeylerine ait puanın ortalaması en yüksek olanların annelerinin lisansüstü mezunu ($\bar{X}=4,70$) ve en düşük olanların ortaokul mezunu olduğu ($\bar{X}=4,25$) görülmüştür. Öğretmen adaylarının çevre bilinci alt boyutundan aldığı puan ortalamaları sonucuna göre en yüksek çevre bilincine sahip öğrencilerin annelerinin de lisansüstü mezunu ($\bar{X}=4,77$) ve en düşük olanların da yine ortaokul mezunu olduğu ($\bar{X}=4,44$) görülmüştür. Öğretmen adaylarının çevre kaygısı alt boyutundan aldığı puan ortalamaları sonucunda en yüksek çevre kaygısına sahip olan öğrencilerin annelerinin de lisansüstü mezunu ($\bar{X}=4,67$) ve en düşük olanların ilköğretim mezunu olduğu ($\bar{X}=4,30$) görülmüştür. Öğretmen adaylarının çevre farkındalığı alt boyutundan aldığı puan ortalamaları sonucunda en yüksek çevre farkındalığına sahip olan öğrencilerin annelerinin de yine lisansüstü mezunu ($\bar{X}=4,56$) ve en düşük olanların ise okuryazar olmadığı ($\bar{X}=3,79$) görülmüştür.

Tablo 11. Öğretmen Adaylarının Babalarının Eğitim Durumlarına Göre Çevre Okuryazarlık (Çevre Bilinci, Çevre Kaygısı ve Çevre Farkındalığı) Düzeyleri

<u>Baba Eğitim Durumu</u>	n	<u>Çevre Okuryazarlık</u>		<u>Çevre Bilinci</u>		<u>Çevre Kaygısı</u>		<u>Çevre Farkındalık</u>	
		$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S
Okuryazar Değil	3	4.27	.64	4.21	.75	4.39	.53	4.20	.72
İlkokul Mezunu	42	4.28	.41	4.46	.42	4.32	.43	3.89	.58
Ortaokul Mezunu	54	4.30	.39	4.53	.40	4.33	.44	3.84	.66
Yüksekokul M.	40	4.26	.42	4.48	.49	4.35	.40	3.80	.64
Lisansüstü M.	5	4.43	.32	4.82	.17	4.17	.50	4.08	.64
Toplam	144	4.29	.40	4.50	.44	4.33	.42	3.86	.62

Tablo 11’de bakıldığında öğrencilerin babalarının eğitim durumlarına göre ölçeklerden aldıkları puanların ortalaması verilmiştir. Öğretmen adaylarının çevre okuryazarlık düzeylerine ait puanların ortalaması en yüksek olanların babaların lisansüstü mezunu ($\bar{X}=4,43$) ve en düşük olanların yüksekokul mezunu olduğu ($\bar{X}=4,26$) görülmüştür. Öğretmen adaylarının çevre bilinci alt boyutundan aldığı puan ortalamaları sonucuna göre en yüksek çevre bilincine sahip öğrencilerin babaların yine lisansüstü mezunu ($\bar{X}=4,55$) ve en düşük olanların okuryazar olmadığı ($\bar{X}=4,29$) görülmüştür. Öğretmen adaylarının çevre kaygısı alt boyutundan aldığı puan ortalamaları sonucunda en yüksek çevre kaygısına sahip olan öğrencilerin babalarının okuryazar olmadığı ($\bar{X}=4,39$) ve en düşük olanların lisansüstü mezunu olduğu ($\bar{X}=4,17$) görülmüştür. Öğretmen adaylarının çevre farkındalığı alt boyutundan aldığı puan ortalamaları sonucunda en yüksek çevre farkındalığına sahip olan öğrencilerin babalarının ilkokul mezunu olduğu ($\bar{X}=4,20$) ve en düşük olanların yüksekokul mezunu olduğu ($\bar{X}=3,80$) görülmüştür.

Öğretmen Adaylarının Çevre Okuryazarlıklarının Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi

Öğretmen adaylarının çevre okuryazarlıklarının cinsiyetlerine göre farklılık gösterip göstermediğini anlamak için İlişkisiz Örneklem t-Testi yapılmıştır. Yapılan t-Testine ait bulgular Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12. Öğretmen Adaylarını Çevre Okuryazarlıklarının Cinsiyetlerine Yönelik t-Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	sd	T	P
Çevre Okuryazarlıkları	Kadın	103	4.32	.40	142	1.60	.11
	Erkek	41	4.21	.39			
Çevre Bilinci	Kadın	103	4.52	.45	142	.90	.37
	Erkek	41	4.45	.41			
Çevre Kaygısı	Kadın	103	4.37	.42	142	1.98	.05
	Erkek	41	4.22	.43			
Çevre Farkındalığı	Kadın	103	3.89	.61	142	1.16	.25
	Erkek	41	3.76	.66			

Tablo 12’de görüldüğü üzere öğretmen adaylarının çevre okuryazarlıkları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir $t(142)=1,60$, $p>.0,05$. Kadın öğretmen adaylarının çevre okuryazarlığı ($\bar{X}=4,32$), erkek öğretmen adaylarının çevre okuryazarlığından ($\bar{X}=4,21$) daha olumludur. Öğretmen adaylarının çevre bilinçleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir $t(142)=0,90$, $p>0,05$. Erkek öğretmen adaylarının çevre bilinci ($\bar{X}=4,52$), kadın öğretmen adaylarının çevre okuryazarlığından ($\bar{X}=4,45$) daha olumludur. Öğretmen adaylarının çevre kaygıları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir $t(142)=1,98$, $p>0,05$. Kadın öğretmen adaylarının çevre kaygıları ($\bar{X}=4,37$), erkek öğretmen adaylarının çevre okuryazarlığından ($\bar{X}=4,22$) daha olumludur. Ayrıca öğretmen adaylarının çevre farkındalıkları da cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir $t(142)=1,16$, $p>0,05$. Kadın öğretmen adaylarının çevre farkındalıkları ($\bar{X}=3,89$), erkek öğretmen adaylarının çevre farkındalıklarından ($\bar{X}=3,76$) daha olumludur.

Öğretmen adaylarının çevre okuryazarlıklarının annelerinin eğitim durumlarına göre farklılık gösterip göstermediğini anlamak için Tek Boyutlu Varyans Analizi yapılmıştır. Öğretmen adaylarının annelerinin eğitim durumları ile çevre okuryazarlıkları ve alt boyutlarına yönelik tek boyutlu varyans analiz sonuçları Tablo 13'te verilmiştir.

Tablo 13. Öğretmen Adaylarının Çevre Okuryazarlıklarının Annelerinin Eğitim Durumlarına Göre ANOVA Analizi Sonuçları

		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Çevre Okuryazarlıkları	Gruplar Arası	.90	4			
	Gruplar İçi	21.98	139	.23 .16	1.43	.23
	Toplam	22.89	143			
Çevre Bilinci	Gruplar Arası	.55	4			
	Gruplar İçi	26.82	139	.14 .19	.71	.58
	Toplam	27.37	143			
Çevre Kaygısı	Gruplar Arası	.71	4			
	Gruplar İçi	25.20	139	.18 .18	.98	.42
	Toplam	25.91	143			
Çevre Farkındalığı	Gruplar Arası	2.63	4			
	Gruplar İçi	53.26	139	.66 .38	1.72	.15
	Toplam	55.89	143			

Tablo 13'de görüldüğü üzere öğretmen adaylarının annelerinin eğitim durumlarına göre çevre okuryazarlıkları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır [$F(4,139)=1,43$, $p>.05$]. Öğretmen adaylarının annelerinin eğitim durumlarına göre çevre bilinçleri arasında anlamlı fark bulunmamaktadır [$F(4,139)=0,71$, $p>.05$]. Öğretmen adaylarının annelerinin eğitim durumlarına göre çevre kaygıları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır [$F(4,139)=0,98$, $p>.05$]. Öğretmen adaylarının annelerinin eğitim

durumlarına göre çevre farkındalıkları arasında da anlamlı fark bulunmamaktadır [$F(4,139)=1,72$, $p>.05$].

Öğretmen adaylarının çevre okuryazarlıklarının babalarının eğitim durumlarına göre farklılık gösterip göstermediğini anlamak için Tek Boyutlu Varyans Analizi yapılmıştır. Öğretmen adaylarının babalarının eğitim durumları ile çevre okuryazarlıkları ve alt boyutlarına yönelik tek boyutlu varyans analiz sonuçları Tablo 14'te verilmiştir.

Tablo 14. Öğretmen Adaylarının Çevre Okuryazarlıklarının Babalarının Eğitim Durumlarına Göre ANOVA Analizi Sonuçları

		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	f	P
Çevre Okuryazarlıkları	Gruplar Arası	.13	4			
	Gruplar İçi	22.75	139	.03 .16	.20	.94
	Toplam	22.88	143			
Çevre Bilinci	Gruplar Arası	.90	4			
	Gruplar İçi	26.48	139	.23 .19	1.18	.32
	Toplam	27.38	143			
Çevre Kaygısı	Gruplar Arası	.16	4			
	Gruplar İçi	25.75	139	.04 .18	.22	.93
	Toplam	25.91	143			
Çevre Farkındalığı	Gruplar Arası	.79	4			
	Gruplar İçi	55.10	139	.19 .39	.50	.74
	Toplam	55.89	143			

Tablo 14'da görüldüğü üzere öğretmen adaylarının babalarının eğitim durumlarına göre çevre okuryazarlıkları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır [$F(4,139)=0,20$, $p>.05$]. Öğretmen adaylarının babalarının eğitim durumlarına göre çevre bilinçleri arasında anlamlı fark bulunmamaktadır [$F(4,139)=1,18$, $p>.05$]. Öğretmen adaylarının babalarının eğitim durumlarına göre çevre kaygıları arasında

anlamlı fark bulunmamaktadır [$F(4,139)=0,22$, $p>.05$]. Öğretmen adaylarının babalarının eğitim durumlarına göre çevre farkındalıkları arasında da anlamlı fark bulunmamaktadır [$F(4,139)=0,50$, $p>.05$].

Öğretmen Adaylarının Çevre Okuryazarlık Düzeyleri İle Sürdürülebilir Tüketim Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Öğretmen adaylarının çevre okuryazarlık düzeyleri ve sürdürülebilir tüketim davranışları arasındaki ilişki incelenmiş ve Tablo 15’te verilmiştir.

Tablo 15. Öğretmen Adaylarının Çevre Okuryazarlık Düzeyleri ve Sürdürülebilir Tüketim Davranış Puanlarına Ait Korelasyon Sonuçları

Değişkenler		Sürdürülebilir Tüketim D.	Çevre Duyarlılığı
Çevre Okuryazarlık		-	.58**
Sürdürülebilir Davranışları	Tüketim	.58**	-

** $p<0,01$

Tablo 15’te görüldüğü üzere öğretmen adaylarının çevre okuryazarlık düzeyleri ile sürdürülebilir tüketim davranışları arasında orta düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. ($r=0,58$, $p<0,01$). Bu bulgudan yola çıkarak çevre okuryazarlık seviyesi arttıkça öğretmen adaylarının sürdürülebilir tüketim davranışlarının da arttığı söylenebilir. Determinasyon katsayısı ($r^2=0,34$) dikkate alındığında öğretmen adaylarının çevre okuryazarlıklarının %34’ünün sürdürülebilir tüketim davranışlarından kaynaklandığı söylenebilir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA

Günümüzde çok hızlı bir değişim süreci yaşanmaktadır. Bu süreçteki en büyük zorluklardan biri kaynak eksikliği ve bu kaynakların verimli bir şekilde nasıl kullanılacağını bilinmemesidir. Tüketici olarak bireyler bu kaynakları koruyup, ihtiyaç duyduğu kadar kullanıp bilinçli kullanması gerekmektedir. Bu, tüketicilere ürünlerden ve hizmetlerden faydalanıp ve ihtiyaçlarını karşılamaları için ihtiyaç duydukları bilgi ve becerileri sağlamaları gerekir. Bilgi ve beceriler sürekli değişmektedir ve statik değildir. Yeni ihtiyaçların karşılanmasında eğitim önemli bir rol oynamaktadır. Değişim sürecinde eğitimin destekleme fonksiyonu sayesinde mevcut değerler korunabilir ve değişimlere daha kolay uyum sağlanabilir. Bu bağlamda tüketici eğitiminin önemi göz ardı edilemez. Sürdürülebilir tüketici eğitimi, yaşamın her kesiminden ve eğitimin her düzeyindeki eğitimciler tarafından öğretilmelidir (Hayta, 2009). Çevre sorunları günümüzde tüm dünyayı etkileyen en önemli ve en büyük sorundur. Öğretmenlere de çevre eğitiminde büyük sorumluluk düşmektedir. Çünkü öğretmenler sorumluluk sahibi, duyarlı ve çevreyle baş etme konusunda eğitilirse yetiştirdikleri nesil de aynı bilinçte olup çevreye karşı duyarlı bireyler olacaktır. Bu bağlamda öğretmen adaylarının çevre okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi, öğrencilere çevre eğitimi ile ilgili bilgi, farkındalık ve proaktif davranış kazandırmak için gerekli bilgi ve donanımın donatılması önemlidir. Çocuklara küçük yaşlardan itibaren verilen çevre eğitimi, çocukların çevreye karşı farkındalık, tutum ve duyarlılığının artmasında önemli bir faktördür. Aslında çevre eğitimi konusunda sınıf öğretmenlerine büyük görev düşmektedir. Türkiye gibi nüfus artışının ve göçün yoğun olduğu bir ülkede üretim ve tüketim yüksektir. Buna paralel olarak doğal kaynakların tüketimi de artıyor. Öğretmen adaylarının çevreye duyarlı vatandaşlar olabilmeleri ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşabilmeleri için sürdürülebilir tüketici davranışları konusunda eğitilmeleri de önemlidir (Teksöz, Şahin, 2010). Bu nedenle amacı doğrultusunda sınıf öğretmeni adaylarının sürdürülebilir tüketim ile çevre okuryazarlığı arasındaki ilişkisi incelenmiştir.

Öğretmen adaylarının sürdürülebilir tüketim ile al boyutları arasındaki ilişkinin incelenmesinde çevre bilinci ve tasarruf alt maddeleri arasında güçlü, gereksiz satın alma ve yeniden kullanım alt maddeleri arasında ise orta düzeyde ilişki bulunmuştur.

Ayrıca çevre duyarlılığı ile gereksiz satın alma ve tasarruf alt maddeleri arasında orta düzeyde, yeniden kullanılabilirlik alt maddeleri ile tasarruf ve gereksiz satın alma alt maddeleri arasında pozitif yönde ilişki bulunduğu ancak çevre duyarlılığı ile yeniden kullanılabilirlik alt maddeleri arasında anlamlı bir ilişki bulunduğu tespit edilmiştir.

İngiltere’de 1600 hanede yapılan araştırmada, bazı insanların sürdürülebilir tüketim davranışını bir yaşam tarzı olarak benimsediğini ancak birçok tüketicinin bu yönleri ara sıra dikkate aldığını hatta hiç dikkate almadığını tespit etmiştir (Gilg ve diğerler, 2005). Finlandiyalı yüksek gelirli genç tüketiciler arasında yapılan benzer bir araştırmada sürdürülebilir tüketim davranışlarının farkında olmalarına rağmen bunu davranışta göstermedikleri günlük hayatlarında kontrolsüz tüketim davranışları yaptıkları tespit edilmiştir (Gilg ve diğerler, 2005).

Karalar ve Kiracı (2010) ‘nın yaptığı çalışmada da sürdürülebilir tüketim davranış sıklığı orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Kiracı (2009)’nın yaptığı çalışmada da benzer sonuca rastlanmıştır.

Yapılan araştırmada sınıf öğretmenleri adaylarının sürdürülebilir tüketim davranışı ve alt boyutları arasında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği zorunlu olmayan satın almalar konusunda kadın ve erkekler arasında orta düzeyde anlamlı bir farklılık bulunduğu tespit edilmiştir. Şener ve Hazer (2007)’in yaptıkları araştırmada ise kadınların finansal kaynakların kullanımıyla doğrudan ilgili eylemlerde daha temkinli davrandıklarını, çevrenin korunmasıyla ilgili eylemlerde ise daha az önem verdikleri tespit edilmiştir. Karalar ve Kiracı (2010) tarafından yapılan araştırmada da benzer sonuca ulaşılmıştır. Kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre daha fazla sürdürülebilir tüketim davranışı sergiledikleri bulunmuştur.

Luchs ve Mooradian (2012) tarafından 9.092 kişiyle yapılan bir araştırma da cinsiyetin sürdürülebilir tüketici davranışını etkilediği bundan dolayı kadınların, tüketiminin sonuçları konusunda endişe duyma ve bu endişelere göre hareket etme olasılığının erkeklere göre daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

Diktaş (2019)’ın çalışmasında erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre su tasarrufu yapma ve çöpleri çöpe atma olasılıklarının daha yüksek olduğu sonucuna varmıştır. Karaca (2018) tarafından yapılan araştırma da benzer sonuca rastlanılmıştır.

Erkeklerin kadınlara göre daha sürdürülebilir tüketim davranışı sergiledikleri tespit edilmiştir. Yapılan araştırmada sınıf öğretmeni adaylarının annelerinin eğitim durumlarına göre çevre duyarlılığı, ihtiyaç dışı satın alma, maddeleri arasında anlamlı fark bulunmadığı sürdürülebilir tüketim ile yeniden kullanılabilirlik maddeleri arasında anlamlı fark bulunduğu tespit edilmiştir.

Diksaç (2019) tarafından yapılan farklı bir araştırmada eğitim düzeyi arttıkça farkındalık düzeyinin tersine azaldığı ev hanımlarının çevreyle daha ilgili olduğunu varsayılırsa, ev hanımlarının daha bilinçli, duyarlı ve çevreye karşı koruyucu olmaları beklendiği halde bu sonuca ulaşılmadığı ancak ekolojik kimlik ile ırk, etnik köken gibi değişkenler arasında bir ilişki olabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılan araştırmada sınıf öğretmeni adaylarının babalarının eğitim durumuna göre sürdürülebilir tüketim, çevre duyarlılık, yeniden kullanılabilirlik, ihtiyaç satın alma tasarruf gibi alt boyutlarında anlamlı fark görülmediği tespit edilmiştir.

Özgül'ün (2008) çalışmasında da benzer sonuca ulaşılmıştır. Sürdürülebilir tüketim davranışının eğitime göre farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

Sınıf öğretmeni adaylarının çevre okuryazarlıklarının, çevre farkındalıklarının ve çevreye ilgilerinin son derece yüksek olduğunu, bu da onların çevre bilincinin yüksek olduğunu gösterir. Öğretmen adaylarının çevre okuryazarlık ile çevre bilinci, çevre kaygısı ve çevre farkındalığı alt boyutları arasında güçlü, ayrıca çevre bilinci ile çevre kaygısı arasında, orta düzeyde ilişkisi bulunduğu tespit edilmiştir. Ayrıca Ertürk R. (2017) yaptığı çalışmada da öğrencilerin çevre farkındalık düzeylerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Teksöz, Şahin, (2010)'in yaptıkları çalışmada öğretmen adaylarının çevre bilgisi geçerlilik düzeyinin orta düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır. Bu çalışmanın sonucuna göre öğretmen adaylarının aldıkları çevre eğitiminin yetersiz olduğu tespit edilmiştir.

Buhan (2006), Okul öncesinde görev yapan öğretmenlerin çevre bilinç düzeyinin yeterli olmasına rağmen davranışa yansıtamadıkları tespit edilmiştir.

Karatekin ve Aksoy (2012), tarafından yapılan çalışmada çevre sorunlarına farkındalıklarının yüksek olmasına rağmen çevre okuryazarlıklarının orta düzeyde olduğu görülmüştür.

Kibert (2000) yaptığı çalışmada üniversite öğrencilerinin çevre okuryazarlık düzeylerinin düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir fakat Buhan (2006), yaptığı çalışmada okul öncesinde görev yapan öğretmenlerin çevre bilinç düzeyinin yeterli olmasına rağmen davranışa yansıtamadıkları tespit edilmiştir.

Sevinç, Kıyıcı, Altaş ve Altınöz (2010) araştırmalarında ise öğretmen adaylarının çevre okuryazarlık düzeylerinin orta düzeyde olduğu görülmüştür.

Kışoğlu (2009), yaptığı çalışmada da öğrenci merkezli uygulanan çevre eğitimi dersinden önce orta seviyede olan çevre okuryazarlığında alınan dersten sonra artış tespit edilmiş olup, Çelikkıran (1997), “çevre konusunda formatör öğretmen eğitim kursuna” katılan 30 formatör öğretmen ile katılmayan 30 öğretmenin çevre konusunda bilgi, bilinç, duyarlılık konusunda farklılık olup olmadığını alınan kursun yeteri kadar etkili olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Çevre eğitiminin etkili olması için küresel boyutlarda ele alınmasını, eğitimlerin sürekli hale getirilmesini önerilmektedir.

Karatekin (2011)’in öğretmen adaylarına yaptıkları çalışmada çevre dersi almalarının çevreye sorunlarına karşı tutumlarında anlamlı bir fark oluşturmadığı gözlemlenmiştir. Genç ve Deniz (2007), Karatekin ve Aksoy (2011) un yaptıkları araştırmalarda da elde ettikleri sonuçlar, benzer özellik göstermiştir. Sınıf öğretmen adaylarının öğretmen adaylarının çevre okuryazarlıkları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Özcan (2016), Kaygusuz (2013), Küreci (2018), Özsoy ve Ahi (2014) yaptıkları araştırmalarda küçük yaştaki öğrencilerin büyük öğrencilere kıyasla doğaya karşı daha duyarlı olup aynı zamanda çevreye karşı farkındalıklarının yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ertürk (2017) ve Özsoy ve Ahi (2014) yaptıkları çalışmada da benzer sonuca ulaşılmıştır. Küçük yaştaki öğrencilerin çevreye karşı duyarlılıklarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Aktaş ve Çınar (2023)'ın oyun alanında çevre okuryazarlığı analizi çalışması sonucunda çocuklara okul dışında uygulanan öğrenci merkezli eğitimin de yararlı olacağı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, sınıf öğretmen adaylarının öğretmen adaylarının çevre okuryazarlıkları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Şama (1997), yaptığı çalışmada bayan öğretmen adaylarının çevreye yönelik tutumlarının erkek öğretmen adaylardan anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Kibert (2000) ve O'Brien (2007) yaptıkları araştırmada çevre okuryazarlığının erkeklerde anlamlı farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sınıf öğretmeni adaylarının annelerinin ve babalarının eğitim durumlarına göre çevre okuryazarlık çevre bilinci, çevre kaygısı, çevre farkındalığı arasında anlamlı fark bulunmadığı tespit edilmiştir.

Bilim (2012) ve Güler (2013) yaptıkları çalışmada da benzer sonuca ulaşılmıştır. Çevre okuryazarlığı ile anne ve babalarının eğitim durumuna göre anlamlı bir değişiklik göstermediğini tespit etmişlerdir.

Sınıf öğretmeni adaylarının çevre okuryazarlıkları, çevre bilinci çevre kaygısı, çevre farkındalığı cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Gürbüz ve Çakmak (2012), öğretmen adaylarıyla yapmış oldukları çalışmada da benzer sonuca ulaşılmıştır.

Kibert, 2000; ; Şama, 2003 kadın öğretmen adaylarının çevre okuryazarlığının erkek öğretmen adaylardan anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Sınıf öğretmeni adaylarıyla yapılan çalışmada çevre okuryazarlık düzeyleri ile sürdürülebilir tüketim davranışları arasında orta düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu bulgudan yola çıkarak çevre okuryazarlık seviyesi arttıkça öğretmen adaylarının sürdürülebilir tüketim davranışlarının da arttığı söylenebilir.

Altın, (2023) yaptığı çalışmada da benzer sonuç görülmüştür. Sürdürülebilir tüketim ile çevresel duyarlılık arasında anlamlı ilişkisi olduğu tespit edilmiştir.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde yapılan araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda ulaşılan sonuçlar ve öneriler sunulmuştur. Bu sonuçlar doğrultusunda da önerilerde bulunulmuştur.

Araştırmanın ana probleminde sınıf öğretmeni adaylarının sürdürülebilir tüketim ile çevre okuryazarlığı arasında ilişki araştırılmıştır. Araştırma sonucunda sınıf öğretmeni adaylarının sürdürülebilir tüketim ile çevre okuryazarlığı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Araştırmada sınıf öğretmeni adaylarının sürdürülebilir tüketim davranışı çeşitli değişkenlere göre incelenip sınıf öğretmeni adaylarının sürdürülebilir tüketim davranışını cinsiyete, anne eğitim durumu, baba eğitim durumuna göre istatistiksel olarak farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır.

Araştırmada sürdürülebilir tüketim davranışları ile çevre duyarlılığı, ihtiyaç dışı satın alma, tasarruf ve yeniden kullanılabilirlik düzeyleri arasında pozitif yönde ilişki bulunmuştur. Öğretmen adaylarının sürdürülebilir tüketim davranışları ile çevre duyarlılığı ve tasarruf alt boyutları arasında güçlü, ihtiyaç dışı satın alma ve yeniden kullanılabilirlik alt boyutları arasında ise orta düzeyde ilişki bulunmuştur.

Araştırmada sınıf öğretmeni adaylarının annelerinin eğitim durumlarına göre sürdürülebilir tüketim davranışları arasında anlamlı fark bulunmaktadır.

Araştırmada sınıf öğretmeni adaylarının babalarının eğitim durumlarına göre sürdürülebilir tüketim ve alt boyutları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır. Öğretmen adaylarının sürdürülebilir tüketim davranışı cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir

Annelerin eğitim durumunda anlamlı farklılık bulunması sürdürülebilir tüketim davranışının kazanılmasında çocuklara verilen eğitimde annenin bu davranışı kazanmasının da etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

Araştırmada sınıf öğretmeni adaylarının çevre okuryazarlığı çeşitli değişkenlere göre incelenip sınıf öğretmeni adaylarının çevre okuryazarlık algılarının cinsiyete, sınıf düzeyine, çevre anne baba eğitim durumuna göre istatistiksel olarak farklılık gösterip göstermediği araştırılmıştır. Araştırma sonucunda sınıf öğretmeni adaylarının çevre okuryazarlık ile çevre bilinci, çevre kaygısı ve çevre farkındalığı alt boyutları arasında güçlü, Ayrıca çevre bilinci alt boyutu ile çevre kaygısı alt boyutu arasında, orta düzeyde ilişki bulunmuştur. Öğretmen adaylarının çevre okuryazarlıkları cinsiyete göre anlamlı anne ve babalarının eğitim durumlarına göre çevre okuryazarlıkları arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

Öğretmen adaylarının çevre okuryazarlık düzeyleri ile sürdürülebilir tüketim davranışları arasında orta düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.

Araştırmada elde edilen sonuçlar doğrultusunda araştırmacılara yönelik şu önerilerde bulunulabilir;

Araştırmada bir üniversitenin sınıf öğretmenliği bölümünden elde edilen sonuçlar doğrultusunda araştırma yapılmıştır. Üniversitelerin farklı bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adayları ile araştırmalar yapılabilir.

Araştırmada sadece nicel veriler kullanılarak analizler yapılmıştır. Daha detaylı araştırma için hem nicel hem de nitel verilerden yararlanılarak derinlemesine sonuçlar ortaya koyacak araştırmalar yapılabilir.

Araştırmada kullanılan ölçeklere çevre okuryazarlık dersi alıp almama durumuna, sosyal ekonomik düzey, coğrafi şartlar gibi değişkenler eklenebilir.

KAYNAKÇA

- Açıkalın, N. (2020). Sürdürülebilir pazarlama bakış açısı ile döngüsel ekonomi incelemesi, *Sakarya İktisat Dergisi*, 9(3), 238-257.
- Akıllı, M., Murat, G. (2015). Ortaokul öğrencilerinin çevre okuryazarlığı alt boyutlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Sakarya University Journal of Education*, 5(2), 81-97.
- Aksay, C. S., Ketenoglu O., ve Kurt, L. (2009). Işık Üniversitesi. *Fen Bilimleri Dergisi*. 7 (2), 231-236.
- Aktaş, S. C., Çiçek, B. (2019). Farklı kuşaktaki kadın ve erkeklerin sürdürülebilir tüketim davranışlarının incelenmesi. *Third Sector Social Economic Review*, 54(4), 1957-1978.
- Aktaş, N. K., Çınar, H. S. (2023). Çocuklarda çevre okuryazarlığı analizi. *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 24(2), 234-243.
- Altın S. (2023). Sürdürülebilir tüketimi sağlamak için çevresel duyarlılık etkili bir faktör müdür? *Erciyes Akademi*, 37(3), 1062-1083.
- Altınöz, N. (2010). *Fen bilgisi öğretmen adaylarının çevre okuryazarlık düzeyleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Altıok, N., Babaoğlu, M. (2008). *Sürdürülebilir Tüketim ve Tüketici Eğitimi*, 13. Ulusal Pazarlama Kongresinde sunuldu, Adana.
- Artun, H., Uzunöz, A. ve Akbaş, Y. (2013). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının çevre okuryazarlık düzeylerinin değerlendirilmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(2), 1-14.
- Aydın, H., Ünal, S. (2015). A study on the effects of the consumer lifestyles on sustainable consumption, *Inquiry*, 1(2), 133-152.
- Badem, N. (2010). *4. Sınıf öğrencilerinde gezi gözlem ile desteklenmiş öğretimin çevre kirliliği ile ilgili farkındalıklarının oluşumuna etkisi*. Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi. Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Balıkesir.
- Bayramoğlu, E., Özdemir, B., ve Demirel, Ö. (2014). Gürültü kirliliğinin kent parklarına etkisi ve çözüm önerileri: Trabzon kenti örneği. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 4(9), 35-42.

- Bilim, İ. (2012). *Sürdürülebilir çevre açısından eğitim fakültesi öğrencilerinin çevre okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar
- Bozkurt, Y. (2012). *Çevre sorunları ve politikaları*. Bursa: Ekin Yayınevi
- Buhan, B. (2006). *Okul öncesinde görev yapan öğretmenlerin çevre bilinci ve bu okullardaki çevre eğitiminin araştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Ceylan, S. (2007). Zeytintaşı Mağarası Serik Antalya. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 18(1), 223-242.
- Chandrappa, R., Das, D. B. (2021). Waste Quantities and Characteristics. In: Solid Waste Management. *Environmental Science and Engineering*.
- Corral-Verdugo, V. (1997). Dual ‘realities’ of conservation behavior: selfreports vs observations of re-use and recycling behavior. *Journal of Environmental Psychology*, 17(1), 135–145.
- Çabuk, B. (2019). Üniversite öğrencilerinin çevre duyarlılıklarının incelenmesi. Ankara Üniversitesi, *Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36 (1-2), 189-198.
- Çelikkıran, A. (1997). *Çevre sorunları ve eğitim (çevre konusunda formatör öğretmen eğitimi kursu uygulama örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çetegen, D., Batman, A. (2005). Işık kirliliği ve çevreye olan etkileri. *İstanbul Teknik Üniversitesi Elektrik- Elektronik Fakültesi*. 28(1), 1-11.
- Çetin, G. (2015). İlkokul öğrencilerinin temiz ve kirli çevre ile ilgili görüşleri. *Uluslararası Eğitim, Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 1(1), 26-41.
- Demir, Z. M. (2016). *İlkokul öğrencilerine yönelik çevre tutum ölçeği geliştirme çalışması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Diktaş, R. (2019). *Çevre Bilinci ve yaşam tarzının sürdürülebilir tüketim davranışı üzerindeki etkisi ve bir araştırma*. Yayınlanmamış doktora tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Doğan, O., Z. A. Bulut ve F. K. Çımrın. (2015). Bireylerin Sürdürülebilir Tüketim Davranışlarının Ölçülmesine Yönelik Bir Ölçek Geliştirme Çalışması. *İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 29(4), 659-678.
- Eker, M. (2020). *STEM eğitimi uygulamalarının 5. sınıf öğrencilerinin fen motivasyonlarına ve girişimciliklerine etkisinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erten, S. (2004). Uluslararası düzeyde yükselen bir değer olarak biyolojik çeşitlilik. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(26), 98-105.
- Ertürk, R. (2017). İlkokul öğrencilerinin “öğretmen” kavramına ilişkin metaforik algıları. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8(3), 1-15.
- Garip, S. (2019). *Demografik özelliklerin tüketici karar verme tarzları ve sürdürülebilir tüketim davranışına etkisi: İzmir ili örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Gedik, T. (2020). Yükseköğretim Öğrencilerinin işletmelerden yeşil pazarlama beklentileri analizi: düzce üniversitesi örneği. *Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(1), 1-20.
- Gilg, A., Barr, S., ve Ford, N. (2005). Green consumption or sustainable lifestyles? Identifying the sustainable consumer. *Futures*, 37(6), 481-504.
- Göksu, V., Doğru, M. (2009). Bölgesel ve yerel çevre sorunları: Su, toprak, hava, radyoaktif kirlilik ve diğer kirlilik kaynakları. M. Aydoğdu (Ed.), *Fen eğitiminde çevre içinde* (s. 57-77). Ankara: Pozitif Matbaacılık.
- Göksu, V., Doğru, M. (2009) *Bölgesel ve Yerel Çevre Sorunları*, Fen Eğitiminde Çevre, Ankara/Türkiye.
- Görmez, K., (2003). *Çevre sorunları ve Türkiye içinde* (s. 90-93) Ankara: Gazi Kitabevi.
- Güler, H. K. (2013). Türk öğrencilerin PISA'da karşılaştıkları güçlüklerin analizi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(2), 501-522.
- Gürbüz, H., Çakmak, M. (2012). Biyoloji eğitimi bölümü öğrencilerinin çevreye yönelik tutumlarının incelenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(1), 162-173.

- Hastürk, H. G. (2016). Çevre kirliliği ve çözümleri. H. Genç (Ed.), *Çevre eğitimi içinde* (s. 73-110). İstanbul: Lisans Yayıncılık
- Hayta, A. B. (2009). "Sürdürülebilir tüketim davranışının kazanılmasında tüketici eğitiminin rolü", *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(3), 143-151.
- İşyar, N. (1999). *İlköğretim (3. 4. ve 5. Sınıf) öğrencilerin olumlu çevresel tutumlarının yaş ve sosyo ekonomik düzeye göre değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Jonkute, G. (2015). *Realising sustainable consumption and production in companies: the sustainable and responsible company (SURESCOM) model*. *Journal Of Cleaner Production*, 138(3), 170-180.
- Karaca, Ş. (2018). "Yaşam tarzının sürdürülebilir tüketim davranışı üzerindeki etkisini belirlemeye yönelik bir çalışma", *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 10(3), 403-425.
- Karalar R., Kiracı H. (2010). Çevresel sorunlara karşı bir çözüm önerisi olarak sürdürülebilir tüketim düşüncesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 30(1), 63-76.
- Karasar (2006). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Nobel Yayınları.
- Karatekin, K. (2011). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının çevre okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi*, Yayımlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Karatekin, K., Aksoy, B. (2012). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının çevre okuryazarlık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi, *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 7(1), 1423-1433.
- Kaygusuz, Z. B. (2013). *İlköğretim dördüncü sınıf öğrencilerinin çevre konusundaki görüşleri: Manisa-Sarıgöl örneği*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Kımlıoğlu, H. (2008). *Sürdürülebilir tüketim ve tüketimde sadeleşmenin bir yaşam biçimi olarak benimsenmesi: kentli çalışan kesim üzerine bir araştırma*, 13. Ulusal Pazarlama Kongresi'nde sunuldu, Adana.

- Kışoğlu, M. (2009). *Öğrenci merkezli öğretimin öğretmen adaylarının çevre okuryazarlığı düzeyine etkisinin araştırılması*. Yayınlanmamış doktora tezi. Atatürk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Kıyıcı, F. B., Yiğit, E. A., ve Darçın, E. S. (2014). Doğa eğitimi ile öğretmen adaylarının çevre okuryazarlık düzeylerindeki değişimin ve görüşlerinin incelenmesi. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 17-27.
- Kızıloğlu Algan, F. T., ve Bilen, S. (2005). Toprak Kirlenmesi ve biyolojik çevre. *Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 36(1), 83-88.
- Kibert, C.N., (2000). *An Analysis of The Correlations Between the Attitude, Behavior, and Knowledge Components of Environmental Literacy in Under graduate University Students*. Unpublished Master Dissertation. The Graduate School of the University of Florida, USA.
- Kiracı, H. (2009). *Tüketicilerin bireysel değerlerinin sürdürülebilir tüketim davranışıyla ilişkisi ve sınıf öğretmenleri üzerinde bir araştırma*, Yayınlanmamış doktora tezi. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Kocalar, A. O., Balcı, A. (2013), Coğrafya öğretmen adaylarının çevre okuryazarlık düzeyleri, *International Journal of Social Science Research*. 2(1),15-49.
- Küreci, C. (2018). *4. Sınıf Öğrencilerinin Çevreye Yönelik Tutumlarının Güncellenmesi*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.
- Luchs, M. G., Mooradian, T. A. (2012). Sex, Personality, And Sustainable Consumer Behaviour: Elucidating The Gender Effect, *J Consum Policy*, 35(2), 127–144.
- O'brien, S. R. M. (2007). *Indications of environmental literacy: using a new survey instrument to measure awareness, knowledge, and attitudes of university-aged students*, Master Dissertation, Program of Study Committee, Iowa State University, Iowa.
- Özcan, E. (2016). *İlkokul öğrencilerinin çevreye yönelik tutumlarının incelenmesi*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.

- Özgül, E. (2008). Tüketicilerin değer yapıları, gönüllü sade yaşam tarzı ve sürdürülebilir tüketim üzerindeki etkileri, *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 28(2), 117-150.
- Özgüven Tayfun, N., Ölçü, B. (2016). Çevreci ürünlerin tüketicilerin satın alma kararlarındaki yeri üzerine bir uygulama. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(3), 185-198.
- Özpınar, D. (2009). *İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin çevre sorunları hakkındaki görüşleri (Afyonkarahisar örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyonkarahisar.
- Özsoy, S., Ahi, B. (2014). Çocukların Gözüyle Bilim İnsanı. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi (EFMED)* 8(1), 204- 230.
- Roth, C. E. (1968). Curriculum Owerwiev for Developing Environmentally Literate Citizens. (ERIC Reproduction Service No. ED 032982).
- Roth, C. E. (1992). Environmental Literacy: Its roots, evolution and directions in the 1990s. ED 348235. Retrieved October 5, 2012, from ERIC databases.
- Savaş, D. A. (2022). Sürdürülebilir tüketim ve çevre araştırmalarına yönelik bir analiz. *Bitlis Eren Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Akademik İzdüşüm Dergisi*, 7(2), 81-100.
- Selvi, K. (2007). *Sınıf öğretmenleri demokratik değerler ölçeği: geçerlik ve güvenirlik çalışması*. VI. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu'nda sunuldu, Eskişehir.
- Sevinç, V., Balkan Kiyici, F., Sevinç Altaş, S., Altınöz, N. (2010). *Fen bilgisi öğretmen adaylarının çevre okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi*, International Conferance New Horizons in Education, KKTC.
- Seyfang, G. (2006). Ecological citizenship and sustainable consumption: examining local organic food networks. *Journal of Rural Studies*. 22(4), 383-395.
- Şahin, M. (2015). *Ortaokul öğrencilerinin çevre okuryazarlığı düzeylerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Aksaray Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Aksaray.

- Şahin, N. F., Cerrah, L., Saka, A., ve Şahin, B. (2004). Yükseköğretimde öğrenci merkezli çevre eğitimi dersine yönelik bir uygulama, *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(3), 113–128.
- Şama, E., (1997). *Üniversite Gençliğinin Çevre ve Çevre Sorunlarına Yönelik Tutumları (Gazi eğitim fakültesi öğrencileri üzerine bir araştırma)*. Yayımlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Şener, A. ve O. Hazer. (2007) Değerlerin kadınların sürdürülebilir tüketim davranışı üzerindeki etkilerine ilişkin bir araştırma. *Hacettepe Üniversitesi Sosyolojik Araştırmalar Dergisi* 28(2), 1-16.
- Tekelli, D. (2001), *Sürdürülebilirlik kavramı üzerine derlemeler*. Ankara: Mülkiyeliler Birliği Yayınları.
- Teksöz, G., Şahin, E., & Ertepinar, H. (2010). Çevre okuryazarlığı, öğretmen adayları ve sürdürülebilir bir gelecek. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(1), 307-320.
- Ulu K Ö. (2018). Ortaokul öğrencilerinin çevre okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi (Artvin il örneği). *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 6(13), 155-170.
- Umut, M. Topuz, Y. V. ve Velioğlu, M. N. (2015). Çöpten geri dönüşüme giden yolda sürdürülebilir tüketiciler. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 13(2), 263- 288.
- Unep, (2004), *European stakeholder meeting on sustainable consumption and production background paper*, United Nation Environment Programme November 25-26, Ostend, Belgium.
- Unesco. (1997). Memory of the World Programme. *Sage Journals*, 26(1), 46-55.
- Visvanathan, C. ve Kumar, S. (2007). *3R initiatives in Asia, International Conference on Cleaner Technologies and Environmental Management (ICCTEM)*, Pondicherry, Hindistan.
- Wang, Y., Xiang, D., Yang, Z. ve Ma, S. (2019). Unraveling customer sustainable consumption behaviors in sharing economy: a socio-economic approach based on social exchange theory, *Journal of Cleaner Production*, 208(1), 869-879.

Yavuz ve Keleş (1983). *Çevre Sorunları*. Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları.

Yıldız, K., Sipahioğlu, Ş. ve Yılmaz, M., (2008). *Çevre Bilim*, Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

Zimmer, M.R., Stafford, T.M., Stafferd, M.R., (1994), Green issues: dimensions of environmental concern, *Journal of Business Research*, 30(1), 63-74.

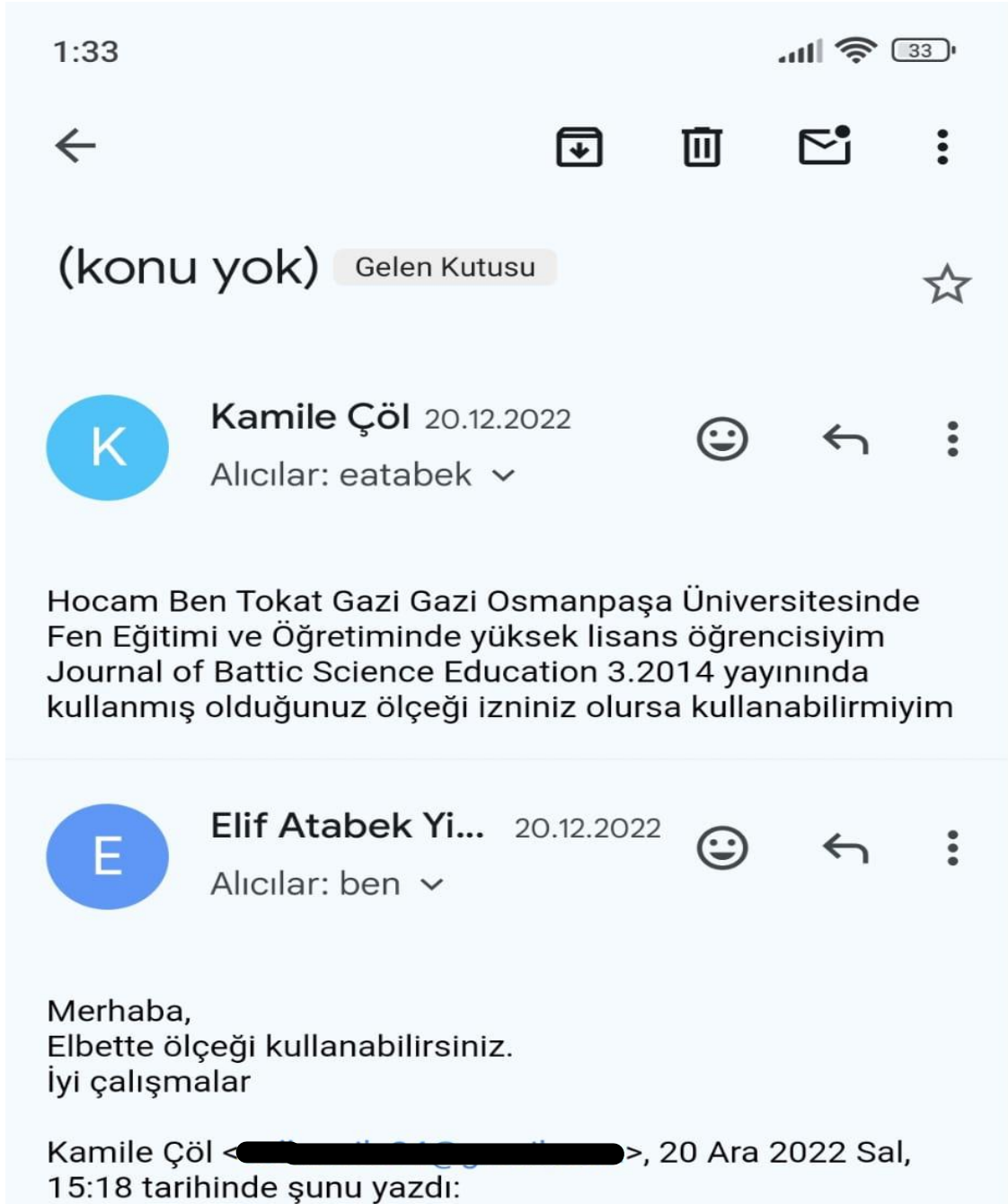

EKLER

Ek 1. Sürdürülebilir Tüketim Kullanım Ölçeği İzni

Ek 2. Çevre Okuryazarlık Kullanım Ölçeği İzni

Ek 3. Sürdürülebilir Tüketim Ölçeği

Tablo 7: Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Ölçeği Son Hali

Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Ölçeği
<i>Boyut 1: Çevre Duyarlılığı</i>
Ç1: Deterjan, şampuan gibi temizlik ürünlerinden çevreye daha az zarar verenleri satın alırım.
Ç2: Doğal materyaller kullanılarak üretilmiş giysileri satın alırım.
Ç3: Çevresel sorumluluğu destekleyen firmaların ürünlerini alırım
Ç4: Doğada çözülebilir ambalajlı ürünleri satın alırım.
Ç5: Aile bireylerimi ve arkadaşlarımı çevreye zarar verecek ürünleri almamaları için ikna ederim.
<i>Boyut 2: İhtiyaç Dışı Satın Alma</i>
İ1: Cep telefonu vb. teknolojik aletleri ihtiyaç duymadığım halde yenileri ile değiştiririm.
İ2: İhtiyacım olmasa da yeni giysiler alırım.
İ3: Alışveriş yaparken listemde/aklımda olmayan ürünleri de satın alırım.
İ4: Yeni çıkan bir ürünü, benzer bir ürünüm olsa da satın alırım.
İ5: Yiyecek içecek ürünlerinden ihtiyacım olmayanları da satın olduğum olur.
<i>Boyut 3: Tasarruf</i>
T1: Enerji tasarrufu sağlayan beyaz eşyaları satın alırım.
T2: Diğerlerine göre daha az elektrik harcayan elektronik cihazları satın alırım.
T3: Elektronik ürünler satın alırken elektrik tüketim miktarlarına dikkat ederim
T4: Evde tasarruflu ampuller kullanırım.
<i>Boyut 4: Yeniden Kullanılabilirlik</i>
Y1: Karton, teneke ve cam gibi ürünlerin ambalajlarını atmak yerine tekrar değerlendiririm.
Y2: İhtiyacım olduğunda az kullanılmış ürünleri kiralar ya da ödünç alırım (DVD, kitap, vb)
Y3: Kullanılmış kâğıtları not tutma vb. işlerde yeniden değerlendiririm.
*Ölçekte yer alan maddeler, 1= hiçbir zaman, 5= her zaman aralığında 5'li Likert ölçekle ölçülmüştür

Ek 4. Çevre Okuryazarlık Ölçeği

	Kendilikle kullanıyorum	Kullanıyorum	Kullanmıyorum	Kullanıyorum	Tutmanla kullanıyorum
1. Eski gazeteleri, cam-plastik şişeleri ve meşrubat kutularını geri dönüşüm kutusuna atarım.					
2. Bitki tohumlarının gelecek için saklanması için yeryüzündeki yaşam için gerekli olduğunu düşünüyorum.					
3. Mutfakta kullanılan atık yağların lavaboya dökülmesinde sakınca yoktur.					
4. Herkesin dikili bir fidanı olması gerektiğini düşünüyorum.					
5. Birkaç nesil sonra piknik yapılacak yer bulamayacağımızı düşünüyorum.					
6. Çevreyi korumak adına, özel araç yerine toplu taşıma araçlarını kullanmayı tercih ederim.					
7. Tanıdığım insanları çevreye zarar vermeleri halinde uyarırım.					
8. Bilinçsiz avlanmanın çevre sorunlarına yol açabileceğine inanıyorum.					
9. Satın alacağım bir ürünün ekonomik olmasındansa çevre dostu olmasını tercih ederim.					
10. Sobadan çıkan gazlar çevreye daha fazla zarar verdiği için doğalgaz, güneş enerjisi gibi kaynakların kullanılması taraftarıyım.					
11. Gelecek nesillerin yaşam hakkını çalmamak için sokak lambaları ve trafik ışıklarında güneş enerjisinin kullanılması taraftarıyım.					
12. Hükümetin yenilenebilir enerji kaynaklarını (güneş, rüzgar, su, jeotermal, ...) daha fazla desteklemesi gerektiğine inanıyorum.					
13. Bireylere çevre bilinci kazandırmak için ilköğretimden itibaren çevre eğitimi verilmesi gereklidir.					
14. Atıklar yüzünden oluşan çevre kirliliğini önlemek adına, atıkların nasıl değerlendirilebileceği ile ilgili TV programlarını izlerim.					
15. Çevre sorunlarının önlenmesinde herkes gibi benim de üzerime düşen sorumluluklar vardır.					
16. Beni kimse görmüyorsa, çöpümü yere atarım.					
17. Çevreyi korumak adına elektronik fatura kullanırım.					
18. Gazete ve dergi okurken çevreyle ilgili başlıklar ilgimi çeker.					
19. Çevremde bulunsan geri dönüşüm kutularını kullanırım.					
20. Çevreyle ilgili konularda bilgi sahibi olmak isterim.					

Ek 5. Etik Kurul İzin Belgesi

T.C.
TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ARAŞTIRMALARI
ETİK KURULU KARARLARI

KARAR TARİHİ	OTURUM NO	KARAR SAYISI
26.09.2023	15	01-16

Üniversitemiz Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu Başkanı Prof. Dr. Nail YILDIRIM Başkanlığında toplandı.

KARAR 15.09- Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğünün 11.09.2023 tarih ve 335799 sayılı yazısı görüşüldü.

Aşağıda bilgileri yer alan araştırmacıların yapmak istediği uygulamaların ve kullanacağı veri toplama araçlarının etik açıdan uygunluğuna oy birliği ile karar verildi.

ÇALIŞMANIN TÜRÜ	Yüksek Lisans Tezi
BAŞLIK	Öğretmen Adaylarının Sürdürülebilir Tüketim Davranışları ve Çevre Okur Yazarlığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi
TEZ YÜRÜTÜCÜSÜ/ YAZARI	Doç. Dr. Hanife Gamze HASTÜRK Kamile ÇÖL (Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Anabilim Dalı)
RAPORTÖR GÖRÜŞÜ	OLUMLU

Prof. Dr. Nail YILDIRIM
Etik Kurul Başkanı
(İmza)

Prof. Dr. Mehmet Serkan UMUZDAŞ
Başkan Yardımcısı
(İmza)

Prof. Dr. Emine ÖĞÜK
Üye
(İmza)

Doç. Dr. Mehmet KARGÜN
Üye
(İmza)

Doç. Dr. Muhittin DEMİRAY
Üye
(İmza)

Doç. Dr. Tuğba KILIÇER
Üye
(İmza)

Doç. Dr. Hüseyin Baha ÖZTUNÇ
Üye
(İmza)

